

**Смелостта
да бъдеш
родител**

Автор

© Оля Стоянова

Интервюиращи

© Теодор Иванов
за интервютата на Ваня, Иван, Рени

© Карина Попова
за интервютата на Станислава, Красимира, Елена, Мария, Гери, Нели

© Валентина Георгиева
за интервютата на Кичка и Груди, Маргрет, Анастасия

Коректор

Дарина Бабулкова

Илюстрации

Крум Гюров
страници 36, 42, 50, 66, 92, 102, 110, 120, 130

Елена Дончева
страници 26, 82

Визуална концепция, дизайн и предпечат

epicsofia.com

Елена Дончева
Мирослав Карталски

Печатница

J-point Group

ISBN 978-619-7605-02-0

© 2021

Издава и разпространява

www.deystvie.org
info@deystvie.org
София 1000, п.к. 258

Младежка ЛГБТ Организация „Действие“ изказва сърдечни благодарности за доверието и подкрепата на Посолството на Нидерландия в България, множеството хора от ЛГБТИ общността, които ни свързаха със своите родители, самите „смели“ родители, които споделиха с нас съкровените си и лични истории както за целите на анонимните интервюта, така и за настоящия сборник с разкази, изключителните Теодор Иванов, Карина Попова, Валентина Георгиева, Оля Стоянова и Дарина Коилова, които с професионализма си направиха възможно историите да бъдат събрани и представени по възможно най-приятния и автентичен начин, и, не на последно място, на екипа на „Епик София“ за безценния им принос към графичното оформление, визуалната идентичност и техническото изпълнение на сборника.

Kingdom of the Netherlands

Скъпи български читатели,
Скъпи приятели,

В ръцете Ви е необикновена книга.
Това е сборник с лични истории на родители,
които споделят собствената си и дълбоко лич-
на среща с разкриването на идентичността на
своите деца.

Благодарение на тях ние на свой ред се срещаме
с преживяването какво е да си родител, чието
дете се разкрива като ЛГБТИ. Чрез техните
думи виждаме как обезсърчението, страхът,
отричането, болката, вината, които мнозина
първоначално изпитват, биват преодолени и
отстъпват място на приемането, вчувства-
нето и подкрепата.

Нещо повече, виждаме как тяхното лично пре-
образуване среща предизвикателствата на
обществената среда и как действа за промяна
на самото общество и за преодоляването на
стигмата и предразсъдъците.

Посолството на Кралство Нидерландия с гор-
дост подкрепя „Действие“ за съставянето и
публикуването на този забележителен сбор-
ник. Искрено се надяваме, че той ще има при-
нос към една подкрепяща среда за родителите,
които могат да бъдат всеотдайни вестители
на разнообразието и равенството. И на обич-
та.

Защото тази необикновена книга всъщност е обикновена. Тя е за обичта на родителите към децата им и на децата към техните родители, тя е за щастието от споделения живот, тя е за повелята и свободата да бъдеш който си, тя е за уникалността и достойнството на всяко човешко същество.

Това е книга за всички нас.

Беа тен Тъшер

Посланик на Кралство Нидерландия в България

„Смелостта да бъдеш родител“ се реализира с финансовата подкрепа на Посолството на Нидерландия в България

Историята на тази книга

Издаването на книгата „Смелостта да бъдеш родител“ и изследването към него е част от по-голяма тема, за която в Действие работим от години – а именно темата по социалното включване на ЛГБТИ хората в обществото чрез даване на възможност за споделяне на разкриването, приемането, равнопоставеността. През 2012 г. издадохме сборника с истории „Моето разкриване“, в която за първи път събрахме истории на хора от ЛГБТИ общността, а през 2017 г. и 2020 г. издадохме и двете поредици „Смелостта да бъдеш“ с истории на открити ЛБТ жени и на открити ЛГБТИ хора, които ползват правото като инструмент за израстването на обществото в България по темите равенство, недискриминация и социално включване и приемане.

На първо място, събирането на историите за нас беше шанс да се свържем с по-широк кръг родители. Процесът беше изключително труден, тъй като организацията и екипът ни имат контакти предимно с хора от ЛГБТИ общността, но не и с техните родители. Родителите ни стоят в периферията на това, което се случва покрай нас – част от тях се интересуват, следят медиите и публикациите в тях, четат специализирана литература, но много малко, единици са тези които участват активно в събития, инициативи. Процесът по събиране на истории ни изправи пред трудната ситуация да разчитаме единствено на добри взаимоотношения между хора от общността и техните родители, благодарение на което да можем и да се свържем с тях. Разбира се, в немалко слу-

чаи самите хора от ЛГБТИ общността отказваха да говорят с родителите и да споделят информацията за това, че търсим контакти за анонимни интервюта. Имаше и колебаещи се, които се осмелиха, но получиха отказ от родителите си, което е разбираемо. В крайна сметка, позволихме си да изпитаме красотата на изненадата, като работихме упорито месеци наред в търсене на желаещи за интервюта родители и така се свързахме с такива от различни краища на България, историите на половината от които – с тяхно изрично съгласие, са поместени в тази книжка сборник.

На следващо място, силно усещаме, че родителите ни имат нужда да разкажат своите истории и книжката сборник е шанс за тях – както за тези, които участваха в интервюта, така и за тези, публикувани в книжката, но също и за многото други родители, които ще бъдат читатели, ще открият себе си, своите страхове или просто ще намерят съмишленици. Този процес за нас е неразривно свързан и с това самите ние от ЛГБТИ общността да опознаем преживяванията на родителите си, тяхната гледна точка, техните емоции, ценностна система, вярвания. За много от нас процесът по разкриване е труден, болезнен и изпълнен с много емоции; сборникът с истории ни дава възможност да осъзнаем, че това се отнася с пълна сила и за нашите родители.

И не на последно място, смятаме, че разказването на историите на нашите родители дава и една по-широка перспектива, а именно перспективата на израстването (на децата) и на подкрепата (от родителите), защото по някакъв начин в крайна сметка всички сме едновременно и деца, и родители. Но и перспективата на безусловната обич и приемането като цяло.

Венета Лимберова

Председател

Младежка ЛГБТ Организация Действие

Въпросите отключиха теми, които са много важни

Тази работа още от дете ми е любопитна, защото винаги съм изпитвала колебания дали трябва да се занимавам с журналистика или с рисуване. В крайна сметка избрах да стана художничка, за което не съжалявам. Но нещата естествено са свързани, защото историята на изкуството, а и самите художници винаги са се занимавали с човешкото, с това да опознаеш в дълбочина нещо.

Когато Венета се свърза с мен и ми обясни за интервютата, изобщо не се замислих, знаех, че това е една много важна и наболяла тема, и казах: „Да, това ще ми е много интересно“. И фактът, че ми се възложи да общувам с толкова много и толкова различни хора, с родители, беше важен за мен. Самият процес – от началото до финалната права, беше много интересен, защото и аз се промених по някакъв начин, защото работиш освен с много наболели проблеми, но и с чувствата на хората и не можеш да бъдеш безразличен.

Началото е малко по-трудно, отнема време да се отпуснат хората да говорят и трябва – най-малкото с интонацията на гласа си, да им покажеш, че си в проблема, ти си част от това. Защото сме говорили и за други теми, покрай Истанбулската конвенция се отварят и други врати, за насилието над жени например. Когато се получи един доброжелателен диалог между хората, те го усещат, отварят се и започват наистина да отварят душите си, а не да говорят механично и да се притесняват.

Разказването на истории помага, защото, както се казва, ако имаш нужда от помощ и не я потърсиш, няма как да ти се помогне. Това е единият полюс. А другият е, че, споделяйки, хората ще станат по-либерални и ще започнат да виждат всички цветове около нас. Ще започнат да търсят не само черното или бялото, ами ще си кажат: „Да, всъщност ето, виж колко интересно“. Ще открият, че по този начин е изграден светът и природата – всичко е диво, всичко е различно, няма нищо еднакво и не бива и да има. Така че мисля, че споделянето много помага.

Имах притеснения, защото с тези интервюта влизаш дълбоко в света на тези хора, в тяхната душа и ум. Някои от въпросите, които бяха подготвени, са доста директни, доста конкретни. Но не можеш да не ги зададеш. На моменти исках да се разплача, особено чувайки, че отсреща човекът се вълнува и изразява най-чистите си емоции. Въпросите отключиха теми, които са много важни. И от личното тръгнахме към общото, защото тези родители имат общи проблеми, общи усещания или обща радост. Защото на тези хора им липсва общност и разказване. Повечето разговори завършват така: „Бъдете хора, обичайте децата си, приемоте нещата такива, каквито са.“ Не е толкова сложно да бъдем адекватни и добри едни към други – да се интересуваме от това какво има от отсрещната страна, не само в нашето огледало.

Благодаря на Венета и екипа на организацията за доверието да съм част от процеса по взимане на интервютата, за мен той се окажа нещо много смислено. Нещо, с което мога да се похваля и зад което да застана. И се надявам да има един хубав резултат и хубав завършек, което да е едно ново начало.

Карина Попова

От автора

Винаги ми е била интересна гледната точка на децата – на онези, които са главни действащи лица в тези истории и на които им се налага да водят своите битки до край. Но нито един разказ няма да е пълен, ако не разберем всички гледни точки към него – ако не открием битките, разказани през очите на майките и бащите. Защото тези битки са част и от тяхната история.

Разказите тук са колкото различни, толкова и еднакви. Слушах гласовете на майките и бащите – някои категорични, спокойни, други – колебаещи се, притеснени и прощаващи. Гласове, в които има всичко – страх, срам, колебание, подкрепа и много обич, цяла палитра от емоции, през които тези хора са преминали.

В процеса на работа по книгата си дадох сметка, че една голяма част от тези родителите вече не са същите хора – те са едни в началото на своите разкази и съвсем други в края. Приличаха ми на герои от древногръцкия театър, които са извървели своя път, изживели са своя катарзис, който ги е превърнал в по-щедри и по-приемащи хора. И сигурно затова имат толкова много неща за разказване.

Дори нещо повече – дадох си сметка, че тези толкова различни гласове накрая се сливат в един глас, досущ като древногръцки хор, и в крайна сметка този глас казва едно и също –

хората използват различни думи и разказват различни истории, но в края неизменно повтарят едно и също – обич, обич, обич.

Всичко ще се реши, ако обичаме децата си, казват те. Децата искат само обичта ни. Ние затова сме създадени – да обичаме и да бъдем обичани. Всичко ще бъде наред, ако повече се обичаме. И май в това се състои смелостта да бъдеш родител.

А на мен просто ми се ще тези гласове да станат повече.

Оля Стоянова

Съдържание

Страховете стават все повече

Ваня

Искам да кажа на всички край мен и да ме разберат, че тези „различни“ деца са толкова добри хора, толкова обществено ангажирани, толкова отговорни

26

Имах хиляди въпроси

Станислава

Това е твоето дете и не трябва да ти пука за света и кой какво си мисли

36

Искам да бъде щастлив, защото това си е неговият живот

Красимира

Виждам все повече различни хора – все повече се възлеждам в тях

42

Държавата ни кара да правим така

Кичка и Груги

Ние приемаме децата такива, каквито са. В приказки хората не се вслушват, по-добре е да видят пример

50

Любовта е една

Маргрет

Трябва да се борите, за да имате права в тази държава

66

Тези деца са борци

Елена

Трудно е да си родител в България, но ми се струва, че навсякъде е трудно

74

**Това не е страшно,
това е любов**

Мария

82

В едно семейство не е важно
да има мъж и жена, а да има
добри отношения

**Живей и остави
другите да живеят**

Иван

92

Ние всички сме с едно и също
ДНК, мотиви и желания

**Започнах да уча,
за да разбера
детето си**

Анастасия

102

Децата искат само
обичта ни

**Да ти е вдигната
главата високо, защото
няма нищо над теб**

Гери

110

От нищо не се
притеснявам и от
нищо не се срамувам

**Обществото
трябва да приеме,
че децата ни са
страхотни**

Нели

120

Трябва да се говори грамотно
за действителността,
каквато е, да се осъзнава, че
това е част от света

**Гей хората не са
паднали от небето**

Рени

130

Не губя вяра и надежда, че
дори с такива малки стъпки
нещо ще се промени

Страховете стават все повече

Ваня

Искам да кажа на всички край мен и да ме разберат, че тези „различни“ деца са толкова добри хора, толкова обществено ангажирани, толкова отговорни

Беше лятото на 2005 г., една вечер Лили просто седна до мен на терасата и както си говорихме, ми призна за своята сексуалност. Не се зарадвах, в никакъв случай! Но не заради това, което ми съобщи - никак подсъзнателно вече го бях осъзнала. А заради мисълта какво я очаква оттук нататък. Първото, което казах, беше че ще ѝ бъде много трудно. В началото може би се надявахме, че това ще се окаже нещо временно и ще мине. Все пак младите хора имат такива периоди на лутане, на залитане по „модерни“ неща. Имаше някакво очакване, че нещата ще се променят, защото все пак говорим за млад човек на 19 години. Но бързо проуях, че няма да е временно, и нещата си тръгнаха по този начин.

Обещах на Лили, че ще има моята безрезервна подкрепа. Да, за мен няма проблем. Приех го още в онази лятна вечер, но трябваше да реша как да го съобща на баща ѝ. Как се поднася такава новина? Това не е нещо, което се случва всеки ден, и няма как да знаеш каква ще е реакцията на човека отсреща. И все пак той е баща, мъж, мъжкар. Притеснявах се, но неговата реакция беше неочаквано спокойна за мен. Не е имало никакъв натиск, никакво отдръпване от негова страна. А и за мен беше важно, че се случи така, защото през цялото време съм искала децата ни да са щастливи, да се чувстват добре, да са при нас и да ги обичаме. И въпреки че ние с баща ѝ приехме нормално и с разбиране ситуацията, онова, от което се притеснявах, се разрасна.

Реакцията на обществото е една стена от неразбиране, от неприемане, от нежелание да чуеш тези хора, да ги забележиш, да ги оцениш, да ги приемеш като част от цялото. Всеки път се изненадвам как заради една особеност на човека обществото отхвърля напълно този човек. На тези две момичета щеше да им се наложи да се минат през всичко това.

Вярно, в онези години като че ли нямаше толкова гласност и отхвърлянето не беше толкова видимо, колкото е в момента. За мен сега е по-страшно,

много по-страшно. Може би защото съм по-информирана вече.

В началото дори нямахме въпроси към Лили. Въпросите бяха повече към нас – питахме се дали някъде не сме сбъркали, дали с нашето поведение, с начин на обличане, с играчки, със среда, с отношението си към нея по някакъв начин сме я насочили в тази посока. Да, тя харесваше да ходи с панталони, да бъде с къса коса, никога не е имала афинитет към роклички, шнолички, панделчици и всякакви такива модни момичешки аксесоари. Но за нас това беше просто особеност на детето. И това е може би точно така, защото тези неща никога не са били сигурен белег, че даден човек е с хомосексуална ориентация. Не получихме отговор на всички тези въпроси, те просто останаха някъде назад във времето. Днес отдавна не стоят пред нас и никой не търси вина или причини. Видимо нищо не се промени.

Всички в семейството разбраха, без бабите и дядовците. Всеки, с когото сме били в по-близка комуникация – говоря за сестри, и аз, и мъжът ми имаме сестри, приятелите ни, братовчеди. Двете баби си отидоха, без да разберат, но дядото, който все още е жив и здрав и в момента е при нас, той, без да сме му казвали, мисля, че отдавна го знае. Защото е приел Лили и Дари като двойка, като се говори за Лили, значи и Дари. Те живеят заедно, той е достатъчно интелигентен и адекватен, въпреки възрастта си, и мисля, че знае много добре.

Аз не мога да допусна, че има нещо, което може да спре един родител да приеме детето си, каквото и да е то.

Ако човек обича истински децата си, а не собственото си его, няма начин да не приеме детето си. Не виждам как човек, който наистина обича детето си, няма да застане зад него в такъв момент. Сега си давам сметка, че мъжът ми много по-лесно от мен споделя тази информация. Аз търся, чакам подхо-

дящ момент в контекста на разговора, не мога да си представя, че така ще отида и ще кажа на някого: „Хей, приятелче, така и така...“. Това е въпрос за подход, за стил на комуникация, не е продиктувано от срам. Аз също съм казала на част от колегите си, но не на всички, защото работя в болница и това е едно от местата, където се сблъсквам с груба хомофобия.

Лошото отношение обикновено се изразява в думи.

То е начин на говорене, определен начин на реагиране в различни ситуации. Изрази от типа „за всичко са ни виновни евреите, педерасите...“. Понякога колеги говорят така и пред мен – не за децата ми, а по принцип, и много пъти съм се замисляла дали това е насочено към мен. Особено във времето, когато Лили и Дари бяха много популярни в медиите, защото се бореха бракът им, сключен във Великобритания, да бъде признат тук.

Помня сватбите, които направиха – една в Англия и още една тук, като много хубаво преживяване, много мило, но и много смело. Споделих само с двама души от работното ми място къде съм била, все пак някой трябваше да знае. Каквото и да си говорим, ние като родителите приемаме брака като сериозна стъпка в живота на младите. За мен беше изключително преживяване. И винаги съм им се възхищавала, защото не съм убедена, че мога да бъда толкова смела. Може би защото животът не ми е поставил такова предизвикателство като на тях. Освен това аз винаги съм вярвала на избора на децата си.

Истината е, че въпреки грубите думи, казани в мое присъствие, аз разлика в поведението на колеги и познати към мен не съм откривала. Дори си давам сметка, че това негативно говорене може би не са било насочено директно към мен, но въпреки това пак е много неприятно. И естествено, аз нямам причини да си споделям с тези хора, освен ако

нещо сериозно не ме провокира. Ако директно се обърнат към мен по такъв начин, със сигурност ще реагирам. Но иначе не мисля, че тези хора заслужават да ги допускам в своя свят.

Разбира се, има и друг тип хора – лекари, колеги, приятели, които ми се обадиха след интервютата на Лили, за да кажат „Браво на това дете“ за битките, които води. Хората, които приемат това, са много добронамерени и никога не са агресивни. Агресивни са отрицателите, тези, които биха могли да навредят на човека не само психически, но дори физически. Затова се притеснявам, че децата могат да станат жертва на такъв тип насилие. Затова страховете стават все повече.

Не знам дали защото хората са станали по-лоши и агресивни, или защото наистина сега има много повече информация. Хора като Лили и Дари започнаха да се заявяват и да се борят за правата си. Много пъти сме си говорили с Лили от какво се движи поведението на хората. В началото не бях съгласна с нея, но после си дадох сметка, че почти всяко нещо, което прави човек, е движено от егоизъм. Дори раждането на децата – човек се възпроизвежда, иска да остави нещо след себе си, да създаде, да изгради, да му се радва, удовлетворявайки себе си. По този начин можеш да направиш нещо добро за човека, когото си създал, за обществото, за света, но първият подтик е егото.

Човек тръгва от себе си – и правейки добро, и правейки лошо.

Дори светците са постъпвали така, за да изкупят греховете си или да се издигнат в божествената йерархия, всичко пак е тръгвало от личното желание и битка. Така и Лили и Дари водят тази битка за себе си, но се опитват да променят и обществото.

Въпреки че разбирам това, моите притеснения като родител си остават – те няма как да изчезнат или да се променят. Това си е един непрекъснат сблъсък. Дори си давам сметка, че Лили и Дари не

получиха достатъчна подкрепа и от своите хора. Поне такова е моето впечатление и това някак обезверява човек в желанието му да излезе напред и да покаже лицето си. Очаквах, че ще имат много по-сериозна подкрепа. Затова искам да кажа на всички край мен и да ме разберат, че тези „различни“ деца са толкова добри хора, толкова обществено ангажирани, толкова отговорни, толкова съвестни. Докато водеха своята битка, имах желание и потребност да ги похваля пред всички.

Разбира се, за медиите тази борба беше повече екзотика, отколкото кауза. Нещо интересно, което се случва за ден, за два, за седмица... Някои хора казаха: „Да, ето, има ги, нека си живеят живота“, други започнаха да псуват, да злословят, да проклетисват, както се казва на село: „Ето ги тия, новите унищожители на света“. Но Лили и Дари реална подкрепа нямаха и в един момент се оказаха сами в малкото си обкръжение от активисти, с които искат нещо да променят.

Мисля, че обществото има нужда от непрекъснато подхранване с информация в тази посока. И то, разбира се, от разнопосочна информация. А не само новинки с жълт оттенък, защото сега всички знаят за много известни личности, че са с хомосексуална ориентация. Но никой не говори за проблемите на тези хора, които са до нас, и изведнъж тъкмо тези – обикновените хора до нас, излизат най-страшни. За мен това е въпрос на разбиране, въпрос на информираност.

Хората не са информирани.

Някои и не искат да бъдат, те просто са си по-добре така, не искат да се обременяват с нещо ново или пък с грижите на някой друг. Знам, че това е абсолютно нормално. Няма как да се променят тези хора. Промяната никога няма как да се случи с натиск. Но има друг тип хора, които съм убедена, че ако са по-добре информирани, ще мислят по друг начин. Затова ни е нужна тази гласност и затова за

тези проблеми трябва да се говори много по-често.

Но промените трябва да тръгнат от държавата.

Медиите са си медии, те имат голяма власт и могат да изградят, могат да разрушат, но всичко това трябва да бъде регламентирано на държавно и законово ниво – тези хора да си имат своето място и своите права, които им се полагат.

За мен по-големият проблем е, че една част от родителите не приемат децата си – притесняват се най-вече от това какво ще кажат другите за тях, как ще реагира обществото. Това не е без значение, всички живеем в това общество. Но трябва да се опиташ да обясниш на обществото, да го накараш да приеме хората с хомосексуална ориентация, а не просто да се скриеш и да обърнеш гръб на най-близкия си човек, за да не обидиш обществото или да не се чувстваш отхвърлен от него.

Може би не много родители си дават сметка, че моментът на разкриването е не по-малко тежък за самите деца. И реакцията на родителите е изключително важна за тях и оставя голям отпечатък. Не мога да си спомня кой го каза и по какъв повод, но когато зададох въпроса: „Коя е най-силната любов?“, отговорът не беше „Майчината любов“, а „Любовта на детето към майката“. Тази любов – на детето към майката, тя е неразрушима. Дори да не казваме, че е по-голяма, тя едва ли е по-малка от любов на майката към детето. Както родителите са склонни да прощават какво ли не на децата си, оказва се, че и с децата е така. Много огорчения, много разочарования, много обиди, но минава време и нещата успяват да се върнат. Мисля, че ако има желание и от двете страни, всичко е обратимо. А когато става дума за родители и деца, там може много да се направи, ако хората наистина се обичат и показват, че се обичат.

Човек трябва да се научи да си подрежда приори-

тетите, да не е заслепен от инерцията, която го носи през годините.

Трябва да можем да преосмислим кое е това, което е важно за нас, кое е това, което ни зарежда, и това, с което ще живеем в годините напред. И мисля, че ако си дадем отговор на този въпрос, всеки ще приеме детето си...

Аз така или иначе съм си избрала такава професия – медицинска сестра в болница, никога не съм имала някаква огромна възможност за кариерно израстване, такава е професията ми. Може би затова съзнателните ми усилия са били насочени най-вече към семейството и към децата. И всяко постижение на децата за мен е било огромна радост.

С напредването на годините установявам все повече, че това е най-същественото нещо, което аз съм свършила в живота си – двете ни деца. И ако направим връзката с всичките битки, които водят Лили и Дари, за мен най-важното е децата ми да са здрави, да са щастливи, да са доволни от живота си и от това, което правят.

Имах хиляди въпроси

Станислава

Това е твоето дете и
не трябва да ти пука за
света и кой какво си мисли

Имах чувството, че светът ми се срути. Причерня ми пред очите, мислех, че всеки момент ще припадна. Много трудно успях да запазя самообладание. Може би нито един родител не очаква да чуе това за детето си. Не че е лошо само по себе си, но всеки вътрешно малко или много се надява и иска детето му да е нормално – както ние си имаме момчетата, така и то да си създаде семейство със съпруга, деца, да чакаме заедно внуци.

Най-много ме притесни това, че живеем в малко населено място и всички се познаваме. Първата мисъл беше: „Какво ще кажат хората“. Неизбежно е, няма как да подмина това. После пък обвинявах себе си, че не съм усетила нещо – защо не съм разбрала това по-рано, какво съм пропуснала да видя.

Но нито за миг не отхвърлих детето си.

Идваше ми да си блъскам главата. Яд ме беше, че не съм била близо до Стойю, че не сме говорили достатъчно за тези неща. Опитвах се да си спомня дали ме е питал нещо, а аз да съм го подминала. Чудех се дали знае, че никога не съм била против различните хора.

Брат му беше първият човек в нашето семейство, който научи. Стойю беше споделил с него и дори се бяха се уговорили да направим една онлайн връзка и той да бъде при нас, докато ни съобщава. Така, че ние с баща му не бяхме първите, които разбраха. След това се наложи ние да кажем на всички роднини. Аз се чувствах длъжна, исках да знаят от нас.

Имам и три добри приятелки, които исках да го чуят от мен. Не знаех как точно ще реагират, но ги събрах вкъщи на пиетие и им казах, че имам да им съобщавам нещо много важно.

Признах им, че синът ми е гей, и се разплаках.

Още беше съвсем скоро, болеше ме от това, че не съм била до него. А приятелките ми ми казаха: „Ама това ли било?! Ти пък! Да ви е жив и здрав! Нищо не е станало! Браво! Всички да сте живи и здрави!“ Така реагираха, съвсем нормално.

В онзи период си дадох сметка, че това е моето дете. Момчето ми е живо и здраво и няма никакво значение кого обича, особено след като е щастливо. В малкото населено място така или иначе нещата бързо се разбират, затова реших, че който не приема детето ми, значи няма място и при мен.

По онова време Стойо не си беше в България. Нямахме го три години, беше в Норвегия, после в Африка. Но преди да тръгне оттук, се разбрахме да си казваме всичко честно и искрено, за да не се притесняваме един друг. Затова когато ни съобщи за себе си, той беше напълно искрен с всичко. Питам го за всичко, което ме интересуваше, и той ми отговаряше честно.

Имах хиляди въпроси. Ако бяхме подготвени, може би някои неща щяхме да знаем предварително. Но ние имахме само обща информация, а тя не беше достатъчно и ми се искаше детето ми да е при мен, да задавам въпроси, да го питам и то да ми отговаря. Толкова ми липсваше. Мисля, че трябваше да сме един до друг, за да се изясни всичко.

Затова си мисля, че е хубаво да има групи, в които родителите да говорят и да си споделят.

Знам, че има родители, на които им е много по-трудно. На баща му също му беше по-трудно, отколкото на мен. А може би трябва да има такива групи и за децата, защото много от тях не се осмеляват да се открият, не смеят да направят тази крачка. Страхуват се да не бъдат отхвърлени. Трябва да има групи или места за срещи, разговори, публикации... и аз не знам какво точно. Но трябва да има нещо. Трябва да се говори за това с онези,

които го преживяват по-трудно.

Защото има хора, които си казват – край, светът свърши! Но това е твоето дете и не трябва да ти пука за света. Ти го обичаш и кой каквото иска да си мисли.

Изглежда, че в извън Балканите хората са по-либерални. Не мога да го твърдя със сигурност, но сигурно по тази причина синът ми не иска да живее в България. Вероятно някъде другаде ще има по-добър живот.

А и аз тук се притеснявам за него физически, да не го нападнат, да не бъде унижен. Вярвам, че той е достатъчно самостоятелен, за да се справи с всичко сам, но физическата разправа ме притеснява.

Истината е, че аз не познавам хора на моята възраст, които са били в еднополова двойка. Въобще не познавах такива хора – само неговите приятели, с които ме е срещал, са около мен. Познавам партньора му, виждаме се поне веднъж в месеца, ходим си на гости. Дори мисля, че го обичам като свое дете, защото е много мил, но и защото виждам, че детето ми е щастливо с него.

Вече знам, че ако имам някакви въпроси, трябва да питам детето си. Трябва да бъдем близки с децата си, да се интересуваме от тях. Мисля, че когато покажеш отношение и се интересуващ, някак това ги предразполага да бъдат по-открити и да споделят всичко с теб. Просто трябва да ги обичаме.

**Искам
да бъде
щастлив,
защото
това си е
неговият
живот**

Красимира

Виждам все повече различни
хора – все повече се възлеждам в
тях

„Дано му дойде акъла някой ден“, това каза баба му, когато научи. Тя много го обича, много помагаше в отглеждането му, много се грижеше за него, но е расла в друго време, има съвсем други разбирания и най-трудно от всички нас прие тази новина. Страда много и може би затова до ден днешен все си повтаря: „Дано му дойде акъла някой ден“.

За мен обаче най-важно е да бъде щастлив, да бъде здрав.

Признавам си, че в началото ми беше много трудно и първите няколко седмици, месеци дори, бях мълчалива, не ми се говореше за нищо, с никого. Даже и с мъжа ми избягвахме тази тема. Наскоро имаше момент, в който го попитах как се чувства, дали се срамува. Той каза, че не се срамува, а по-скоро се притеснява. Такива са и моите притеснения – как този по-различен човек ще бъде посрещнат от света и дали някой няма да му направи нещо лошо.

Като всяка майка искам първо детето ми да бъде здраво, а после щастливо. Или обратното – няма значение в какъв ред и последователност, но да бъде здраво и щастливо. Искам да се чувства щастлив, защото това си е неговият живот. Мен днес може да ме има, но утре няма да съм тук, а той трябва да се чувства добре такъв, какъвто е.

Но и аз извървах дълъг път до това разбиране. И на мен не ми беше приятно, когато ми съобщи. Ако трябва да сме безкрайно честни, никоя майка не си представя нещата по такъв начин. Всеки се надява да гледа внуци, правнуци – това са може би разбиранията от едно време, но ние сме възпитавани и отгледани така. Затова тази новина ми дойде като гръм от ясно небе. Започнах да си задавам въпроси дали някога ще стана баба, дали ще гушна внуче един ден и така нататък... Но това бяха въпроси, които се появиха по-късно. В началото най-много ме притесни мисълта как ще кажем новината на близките и на роднините ни.

Притесни ме мнението на околните – всички познати и непознати хора около нас.

Притеснявах се и от това, че излизайки навън, вече не знаем какво може да случи, защото тези деца са различни и ги гледат по различен начин. Това бяха първите ми тревоги.

Не бях забелязала преди това синът ми да е бил с нещо по-различен от другите деца. Вярно, когато беше малък, той никога не се впечатли от типично мъжките игри, никога не отиде да рита топка, да кара колело с останалите дечица, да се боксира, да се бие. Избираше си все по-кротки игри – да готви, да играе на магазинер и да продава на бабите тревички и цветенца, нищо кой знае колко притеснително. Другите момчета ритаха мач, търчаха, а той беше по-кротичък, друг тип игри си избираше, но смятах, че всичко това е нормално, защото има момченца, които бутат детски колички и момиченца, които си играят с пистолети.

И досега не съм споделила истината с приятели.

Може би не е ставало въпрос и не сме повдигали темата. С роднините също не е ставало дума. Може на някого да му е направило впечатление нещо, но никога не са коментирали пред мен. Не е имало случай и аз да заговоря пред близки хора за сексуалността на детето си.

Вероятно и близките ми избягват темата, защото най-скорошния случай, за който се сещам, е как сестра ми, нейният съпруг и децата им бяха дошли на гости. Синът ми се приготвяше да излиза, отиваше да празнуват неговия рожден ден с голяма компания и беше голяма суматоха – приготвяния, бяха дошли девойки и младежи вкъщи, за да го вземат. Той се вълнуваше и се приготви за празненството – облече съвсем нормални дрехи, но си беше сложил грим, което не остана незабелязано от сестра ми и от нейния мъж. Те го видяха и не

реагирах. Не казаха нищо и след това. Аз също замълчах.

Може би изчакам. Ако някой подхване темата, бих говорила. Но аз да повдигна въпроса и да говоря – по-скоро не. Не съм такъв човек, не обичам да споделям.

Сигурно още не съм готова да говоря.

В България не е никак лесно да си родител на различно дете. Хич не е лесно. Въпреки, че за момента аз се водя по-скоро скрит родител на по-различен човек. На работното ми място се случва много често някой да повдигне тази тема, чувала съм много лоши неща, но там още никой не знае за детето ми, и аз в такива моменти мълча.

Няма какво да кажа, нито мога да кажа нещо за или нещо против. Нито мога да се защита, нито каквото и да е. Няма разбиране, няма подкрепа. Не е отворено обществото ни, да. А виждам все повече различни хора – все повече се вглеждам в тях. Може би преди тези хора не са ми правили впечатление и не съм ги забелязвала, но сега знам за тях и ги виждам. Давам си сметка, че една голяма част от тях може би не са признали и не са споделили. И не говоря конкретно за две момчета, хванати за ръка, или две прегърнати момичета, които вървят по улицата. Говоря за по-различните, куйър хората.

В този период, когато започвах да задавам въпроси, най-много ми помагаше детето ми. Той ми даваше материали да чета – за организациите, срещала съм се с хора. Предимно с него говоря за тези неща и напоследък даже го усещам, че той повече споделя, много повече се отпуска. Сигурно разбира, че ние го приемаме такъв, какъвто е, и нямаме друг избор.

На мен обаче ми прави впечатление, че човек все по-трудно може да разбере посланието, което правят медиите към нас – дали по-скоро ни настрой-

ват срещу различните хора, или ги подкрепят. Това, което представят като информация, често дава грешни сигнали.

Давам си сметка, че малко се говори на тази тема и хората явно избягват да повдигат подобни въпроси.

Аз досега не съм разчитала на чужда помощ да се справя с трудностите. Гледам да се справям сама, доколкото мога, но мисля че би било много полезно, ако родителите могат да разчитат на професионална помощ. Малко са хората, които биха могли да се справят и да приемат подобна новина с лекота, да я осмислят и да заживеят с тази мисъл занапред.

Знам много случаи, в които родителите отритват, гонят, игнорират, срамуват се и бягат от децата си. През годините сме попадали на такъв тип взаимоотношения, а сега си давам сметка, че най-важната задача на родителите е да приемат детето си и да показват, че го уважават и подкрепят.

Познавам партньора на сина си, той ни е запознал, макар и не толкова официално като: „Това е мойят приятел“ или „Това е моята половинка“. Да, запознавал ни е, дали като го води вкъщи или се срещнем навън, когато е смятал, че ще има връзка, която ще прерасне в нещо повече.

И аз уважавам неговия избор, да. Но може би тайно се надявам, както казва баба му – в някакъв момент да му дойде акъла в главата. Не знам. Трудно е, много е объркващо и странно. Но за мен друг избор няма – децата са такива, каквито ние сме ги създали, и трябва да ги подкрепяме и обичаме такива, каквито са. И да се надяваме да са здрави и щастливи.

Държавата ни кара да правим така

Кичка

Ние приемаме децата такива,
какви са

Групи

В приказки хората не
се вслушват, по-добре
е да видят пример

К: От моята Росица всичко сме очаквали, защото тя е голям образ. Още като учеше в Пловдив, ни беше довела гадже вкъщи, дето беше набор на баща ѝ. Това не продължи много. Но въпросът е, че сме я оставили сама да си мине по пътя, сама да си избере дали иска да е мутреса, държанка или свободен човек. Не можеш да накараш никого насила да направи нещо. Представям си обаче, ако на други хора им се беше случило това – нямаше да им е приятно. Но за мен на първо място в живота ми винаги са били децата – здравето и щастието им, да са доволни, да са щастливи. Никога не съм мислила за друго. Не съм ги манипулирала, никога. Искала съм винаги да растат такива, каквито са. Както ги е създал Господ, Вселената или както и да се казва.

Не съм убедена, че има един Господ с един жезъл, но съм убедена, че светът се движи от една сила, която аз наричам Вселена, защото тя е огромна и не знаем има ли или няма край. Но, всичко е задвижено. И това нещо е във всеки един от нас – във всяко камъче, във всяка тревичка. Не можеш да го спреш. Всеки трябва да се развива така, както е написано там някъде, че трябва да стават нещата.

Когато Росица ни се разкри, тя вече беше доста големичка, май вече беше студентка в София. Каза ни, че има приятелка жена, и ние го приехме: „Ок, щом се чувстваш добре“. Щом се чувства щастлива, няма никакъв проблем. Роси доведе момичето вкъщи, познаваме се и до ден днешен сме много близки прия-

тели с нея.

За мен наистина това няма значение. Ние възприемаме децата такива, каквито са. И нашите деца, и техните приятели. Всички, които са идвали при нас, са много стойностни хора. Винаги съм била очарована от тях. Не че някой няма слабости, но в края на краищата никой от нас не е идеален. Така си мисля аз и така съм възпитала децата си. Никой не е идеален, не може да очакваме от някого да е идеален, без значение дали е мъж или жена.

Децата ни имаха много свобода – каквото са искали, това са правили, където са искали да отидат, там са ходили. Мъжът ми беше по-консервативен, когато се оженихме, но и той така възпитаваше децата. Това е обща наша черта. Много близки ни казваха, че са видели Ваня, например, по-голямата ни дъщеря, да се целува с едно момченце. И винаги сме разсъждавали така – защо децата да ходят по улиците и да се крият по ъглите, когато могат да дойдат вкъщи и да гледат филми заедно? Какво лошо има в това Ваня да има приятел?

Не ограничавахме децата си в абсолютно нищо, честно ви казвам. Груги пътуваше с корабите и в най-трудния период, когато бяха тинейджъри, аз съм ги гледала сама. Не ми беше никак лесно. Проявявала съм строгост, разбира се, защото ако отпусна юздите, се сещате какво ще стане. Но мисля, че успяхме да възпитаем добри и стойностни хора, поне в това съм абсолютно сигурна.

Г: Аз пътувах дълго – оставям децата в един клас, а докато се прибера, те вече са в друг.

К: Последният му рейс беше 17 месеца, човек може да му забрави физиономията. Чувахме се от кораба, от другия край на света, от Африка.

Затова още от началото казвам – за мен беше важно с децата да сме приятели.

Да споделят, да не крият приятели-те и връзките си. Затова бяхме така отворени – защото като си отворен, ти познаваш и приятелите на детето си. У нас беше като в хан. Не можех да лиша децата си от това да имат приятели и да им идват на гости. Но винаги съм познавала приятелите на децата си и съм знаела къде с кого отиват.

Г: Така е, имаме доверие на децата, не можеш да ги пазиш постоянно. Когато бяха тийнейджъри, заедно с приятели ходеха на хижи, а другите родители се притесняваха. Аз им давах дори колата, когато искат да ходят някъде. И да не им я дам, те пак ще намерят начин. Затова по-добре да се знае какво правят, не да ги вардим цял живот и да им ходим по петите. Не че не ни е грижа, притесняваме се и сега, но не можеш да ходиш по петите им постоянно.

К: Мен баща ми ме е учил така: „Едно нещо, дете можеш да го купиш с пари, няма да го жалиш.“ Аз не съм расла в свадливо семейство. Нашите

имаха много хубав живот. И ние покрай тях. Виждаха съм разбирателство и уважение в семейството и за мен семейната среда е много важен фактор за възпитанието на децата – как растат и какво виждат.

Ние имаме щастието да си построим жилище в частна кооперация, живеехме буквално на главната улица, в центъра на Айтос. Така децата можеха да си излизат и да се прибират, когато си искат. В центъра полицията имаше навсякъде, всичко беше осветено и не съм се притеснявала как ще се приберат. У нас винаги имаше тумби от деца. Даже когато Груги не пътуваше с корабите, понякога ме питаше: „Няма ли да тръгват вече тези деца, за да вечеряме?“ А аз му казвах: „Отивай в кухнята и вечеряй.“

Понякога аз хранех всички деца. Изобщо всички ми бяха като деца, така растяха дъщерите ни. После децата пораснаха и започнаха да споделят с мен, така както споделяха дъщерите ми. Кой каквито неволи има – и хубавите неща, и притесненията с приятели, вече имаха гаджета, кой момче, кой момиче. Споделяха и питаха: „Кичон, така ли трябва да бъде, иначе ли?“ Аз понякога им казвах какво да направят. Така и Росица, преди да заживее със Злати, първо ни я представи. Аз обмислях как да съобща на баща им. Но моят мъж е много проникателен, вече знаеше как стоят нещата.

Г: Не че бях видял нещо конкретно, но когато човек наблюдава, започва да разбира какво се случва.

Бях подразбрал какво става, но докато новината не е сервирана на масата, какво да коментирам?

К: Когато Роси се събра със Златито, казах на всички роднини. На всички се обадох по телефона и им казах, че имам снаха.

И всички мълчаха, защото не знаят за какво става въпрос.

Обясних им – искам да знаете, защото може да дойдете или ние може да дойдем, но да знаете, че Росица си ми доведе снаха, живее с жена. Пожелаха им да са живи и здрави. Всички бяха много изненадани, разбира се. Но никой нищо не каза. Поне пред нас, може би да ни успокоят, да се чувстваме спокойни. Макар че на нас не ни дреме. Защото всеки си отговаря за живота.

Г: Дреме ни на нас.

К: Не мога да променя живота на децата си, нито пък искам. И никога не съм се мъчила да го променям. Никога не съм се мъчила да ги разделям с някого. Или пък съм ги съветвала как да задържат някого. Нещата трябва да се случват, за да получат децата някакъв опит, за да разберат нещо. Как мога аз да се бъркам в живота им? Нали в един момент децата ми могат да се обърнат към мен и да ми кажат в лицето: „Ти ме накара да постъпя така!“ или „Ти ме на-

тисна да търпя!“ И как ще понеса детето ми да бъде нещастно заради мен? Не, по-добре всеки да си го преживее всичко сам и сам да си взема решенията. Няма как да се случат нещата по друг начин. Съдя по себе си.

Аз се ожених в 11 клас – още нямах 18 години, беше през априлската ваканция. И баща ми, лека му пръст, ми казваше: „Ти си помисли добре, животът е пред теб, ще учиш.“ Аз му отговорих, че винаги мога да уча. И учих. Но баща ми ми каза, че няма да ме спре, защото иначе пак ще избягам и пак ще го направя. „По-добре го направи, щом така си решила, и в един момент ще разбереш правилно ли си решила или не. Ти си носиш отговорността.“

И това е много важно. Да бъдеш отворен към децата, да бъдеш тежен приятел, ама да си го извоюваш, а не насила. Насила нищо не става, всичко трябва да се извоюва в тоя живот.

Сега хората масово не си познават децата си.

Но за мен няма значение кой с кого ще живее. Важното е човек да остави някого след себе си, да има дете, да не живее сам за себе си.

Вече осем години живеем с Роси и снаха ми.

Познавам и други хора, които

са еднopolови двойки – и жени, и мъже. Проблемите са едни и същи навсякъде, трудностите във връзките. И да ви кажа честно, за мен тая прекалено голямата свобода не е прекалено хубава. Защото – да, ако нещата са нетърпими, има побоища или алкохолизъм, психически тормоз, да, тогава няма място двама души да са заедно. И нито децата, нито семейството е оправдание да се търпи подобно нещо. Но винаги трябва да има компромиси, и то много компромиси при двойките. Това е задължително, без значение дали двойката е от мъж и жена или еднopolова. И виждам, че всички са еднакви. Както ние сме живели с мъжа ми и сме имали разногласия, това е абсолютно същото и при двама мъже, и при две жени. Това е абсолютно закон, закон на природата.

И сега какво да искам – да се ожени Росица за мъж и да живеят като в приказките? Любовта винаги е до време. Любовта е само да се харесат хората, след това се превръща в привързаност, в уважение. Но никога тая любов, тая искрица, няма да бъде същата, почва да се изразява по друг начин. Тия първи трепети няма как да продължат вечно, тръгнеш ли вече в руслото на един семеен живот, независимо дали има сключен брак или не, няма значение.

Винаги сме казвали на децата едно – направите ли една определена възраст, като минете 25 години, мислете за деца.

Не ни е интересувало от кой и как, но ги насърчавахме да имат поне по едно дете. Казахме им, че трябва да имат поколение след тях, защото това е значението на човека – да остави нещо. Ако всеки започне да живее сам за себе си, то на тая планета няма да има хора.

Детето осмисля живота. Колкото и да ти е хубав животът, каквато и кариера да имаш, ако не изпиташ това да имаш дете – няма значение дали ще го родиш или осиновиш, няма как да видиш живота от друга страна.

Сега имаме четирима внуци. Три са децата на Росица и едно дете от другата ми дъщеря във Варна. На мен понякога ми задават въпроса как приемам нещата и как се чувствам. И на всички отговарям, че съм имала съм зет от едната дъщеря и имам снаха – от страна на Роси. И за мен разлика няма кой с кого живее – дали е с мъж, дали е с жена.

Г: Аз по документи се водя баща на Деа, детето, което Злати роди. Защото съм я припознал като баща. Държавата ни кара да правим така. По този начин Роси гарантира правата си като родител, няма друг начин по закон в момента в България. Но така, по документи, Роси се пада сестра на дъщеря си.

К: Не се притеснявам, че Деа е наследник заедно с дъщерите ми. Знам че всички се разбират прекрасно и никога няма да се стиг-

не до там някой да има някакви претенции. За нас това е просто една формалност. Държавата те кара да правиш гимнастики, за да се вместиш в законното, уж. Да се надлъгваме.

Г: Един ден и този проблем ще се реши. Малко по малко, върви се напред. Ето, преди време забраняваха късите поли, забраняваха дългите коси, от това и аз съм страдал. Това отпадна вече. Нещата се променят. И след време ще може и да са записани и двете майки. Няма да има и пречки и за еднополовите бракове. Би трябвало така да бъде. Защото сега в момента ги има, обаче се надлъгваме, лъжем се, че ги няма.

Не разбирам защо всичко трябва да е така сложно, но такава е политиката. Някой яхва вълната, за да спечели електорат, и другите му пригласят. А ако се вгледаш в живота на тези крещящи политици, сигурно не е по-добър.

Приемам семейството на Роси и Злати като едно прекрасно семейство.

Без значение каква двойка са. Отговорни родители са, това е най-важното. Дават правилен път на децата си.

Ние не сме срещали враждебност срещу нас. Съседите са уважителни, добри хора. Общуваме си много с комшиите под нас, няма пречки, не сме афиширали, но не сме и крили какво е семейството

ни. Ако питат, казвал съм на много хора, че дъщеря ми е женена за момиче. И никой нищо не ми е казвал. Не съм сигурен и колегите какво точно знаят. Един от учителите, ей така, за да се намира на приказка, ме пита преди време какво работи зет ми. А аз му отговарям, че нямам зет, имам снаха. Пък той ме пита: „Ама нали имаш две дъщери?“ Обясних му каква е работата. Той си замълча, нищо не коментира. Не знам дали е споделил и на другите колеги, не знам. Но и не ме интересува. Аз съм приел дъщеря си и снаха си, пък хората дали ги приемат и как ще реагират – не ме интересува.

За мен всичко е прекрасно, щом са прекрасни хората.

Но на старото поколение им е трудно. То не е толкова и до поколение, а повече до балканския нрав, мачовщина. Повечето хора дори не знаят защо не приемат различните. А такива хора във всяко поколение е имало. Аз затова на много хора казвам, че малко трябва да се помисли. Никой не е живял живота на родителите си. Моите родители не са живели живота на техните родители. Ние не сме живели живота на родителите си. По едно време баща ми се притесняваше, когато аз тръгнах по корабите, и ме питаше как така си оставям семейството. А аз го питах той къде работеше, когато аз бях малък. Защото той работеше в Мадан, в мината. Той преди време ни остави да иде в Мадан, сега беше мой ред аз да помисля за своето семейство.

И то си е така, върти се колелото. Ако трябва да дам съвет на друг родител, при когото идва детето му и му съобщава, че е хомосексуално, щях да му дам за пример Роси и Злати. Съвет, приказки винаги можеш да изприказваш. В приказки хората не се вслушват. По-добре е да видят пример – ето, Роси и Злати, имат 3 деца, разбират се. В разполополовите бракове винаги е имало проблеми и ще продължава да има. Значи ако има проблеми и в едно хомосексуално семейство, то това не е изключение. Никой няма застраховка, че ще има хубаво семейство. Въпросът е да се гледат добре децата, да живеят добре съпрузите, това е. И аз съм убеден, че това ще стане. Няма място за страх, няма от какво да се страхуваме.

К: Аз никога не съм крила истината. Тук, на възрастните баби, дето са на 80 години, няма какво да им обяснявам. Но по принцип със съседите не сме имали проблеми. След градина водим децата до центъра да играят. Там се запознах с една женичка, тя гледаше детенцето на едни хора. Така се запознахме, взехме да си говорим, да си споделяме и ѝ казах, че нямам зет, а имам снаха. А тя ми сподели, че и нейната дъщеря е била така, но се е случило някакво нещастие и е починала. Жената много съжаляваше, че приживе не е могла да прояви разбиране към сексуалността на дъщеря си. Затова аз не виждам защо трябва да се срамуват хората. Спомням си как дойде дъщеря ми и каза, че

има жена в живота си. Аз какво мога да направя? Както иска, така ще бъде. Това си е нейна работа. За мен най-важно е било детето ми да не бъде наранено.

За някои хора е много важно мнението на околните за тях. Аз никога не съм робувала на мнението на хората. Ако се срещна с такъв родител, ще го посъветвам да се успокои, да говори с детето, да приеме нещата, да остави детето да прецени за себе си дали този човек е за него. И ще дам за пример, че едната ми дъщеря живее-ше с мъж и се разведе, а другата живее с жена и още са заедно.

Естествено е всеки да има стракове, но просто ще поговоря с този родител, ще се опитам да му обясня нещата, че няма нищо лошо, че това са нормални неща и ако детето му се чувства добре, това е важното.

Любовта е една

Маргьрет

Трябва да се борите, за да
имате права в тази държава

Живеех в Мадрид за известен период, когато един ден Мони ми се обади по телефона и ми каза: „Искам да ти кажа нещо“. И после добави: „Седни!“

В първия момент дори не се уплаших. Нали като чуеш „седни“, очакваш нещо лошо да ти съобщят. Тогава той ми каза. И след това заплака. Заплака, защото си беше излял душата – онова, което е таил, което го беше тормозило. Спомням си, че заплака, а аз му отговорих: „Аз знам“. И това беше.

Знам каква смелост се изисква, за да се разкриеш.

По-късно си мислех дали родителят не трябва да направи първата стъпка, когато има трудни ситуации. Защото родителят е този, който носи отговорност. Може би ако родителят направи първата крачка, ако каже, че знае, на детето му ще му е по-лесно. Но при мен стана обратното. Тогава на нас ни липсваше смелостта.

Знаех, че Мони е по-различно дете. Като малък много си играеше с кукли и много четеше. Не успях да го изкарам от вкъщи, да го откъсна от книгите, за да излезе навън и да се научи да играе с топка. Така се шегувахме: „Мони, излез да риташ топка, остави ги тези книги“. Беше по-различен, но си мислех, че това е въпрос на характер. Има мъже, които са по-тихи, по-ученолюбиви. Сигурно е бил вече студент, когато споделих с баща му, че това дете е по-различно. Баща му ми отговори: „Това дете е нашето дете. Каквото и да е, ние сме го създали, ние заставаме зад него“.

Баща му почина, преди Мони да се разкрие. Но никога няма да забравя думите, които ми каза тогава. Не знам дали ние не сме го създали детето си такова, затова, че сме страшно близки с него, много си говорим и много си споделяме.

Аз съм щастлива с гецата си.

Мони е гей, брат му – не. Но аз не деля децата си – единият е различен и не трябва да го обичам, а да обичам само другия. Това не може да стане в никакъв случай. Дори си давам сметка, че животът на Мони е по-труден, но съм доволна, защото той е намерил смелост да се бори за тази кауза и в България да има законодателство за гей хората. И тук трябва, както е в другите държави, гей хората да имат права. Единственото нещо, от което се страхувам, е някой да не го нарани. Иначе се гордея с него, че е боец.

Горда съм от това, че съм родила такъв боец.

И се питам кой друг ще се бори, ако не такива хора? Тези, за които уж трябва да си затваряме очите, ли? Според мен се изисква огромна смелост да намериш сили да се изправиш срещу всички останали и да кажеш: „Да, аз съм такъв. Има ни и ние трябва да получим правата, които заслужаваме“.

Преди три години за първи път бях на Прайда, включих се и продавах сладолед на щанда. Беше много приятно – имаше много хора, красиви млади хора. А после Мони сподели един пост във фейсбук.

Този пост е благодарност за мама, която не просто дойде с мен за първи път на Прайд тази година, а се включи и в подкрепа на щанда ни. Не мога да си представя като родител колко тежко е да се страхуваш за сигурността на детето си и непрестанно да му казваш: „Пази се“, защото не знаеш кой може да се изпречи срещу него. И знам, че моята битка се превърна и в нейна, без да го е желала. Знам и за подмятанията, на които обществото я подлага, защото синът ѝ е гей. Но знам също, че

*нейното „Ще те обичам винаги
такъв какъвто си“, ме освободи и
ме превърна в борец. Благодаря
ти*

Имаше 70 коментара под този пост – на много познати и приятели, мои близки, негови. Беше ми страшно приятно, почувствах се горда, че съм подкрепила детето си, ей така – пред целия свят.

Не знам дали всичките ми познати знаят за Мони и Митко.

Но аз не съм крила това и не се срамувам.

Нищо че съм от малък град. Мисля, че най-близките хора знаят за сексуалността на Мони, те ни познават най-добре – какъв човек съм, какво представляват децата ми. Може би те са ни подкрепили. Все още не съм срещала негативни реакции, не е имало случай някой да каже нещо неприятно в лицето ми. А може би тези, които ме познават, нямат смелостта, защото знаят, че веднага ще скоча.

На всеки родител, който би ми се присмял, бих му казала, че никой от нас не знае какво ще ни се случи утре. Да, ако твоите деца не са гей, ти не знаеш дали внучката ти или внукът ти няма да бъдат. Никой от нас не знае какво ни носи утрешният ден. Смятам, че гей хората са страхотни, и за мен това е важно. Освен това не мога да си представя, че бих отхвърлила детето си.

Затова казвам на тези деца – трябва да се борите, за да имате права в тази държава. Не знам защо родителите се отричат временно от децата. Сигурно точно заради това са ни нужни повече обществени изяви, повече публичност.

Понякога се тревожа за сигурността на Мони, защото знам, че има хора, които са настроени зле към гей хората. От тази гледна точка ме е страх, че по улицата някой може да му посегне и да го нара-

ни. Това са ми страховете. Но при мен голяма роля за възгледите ми е изиграло пребиваването ми в Испания. Там има много гей двойки и те не се крият. Аз никога не съм се впечатлявала – мъж-жена, две жени или двама мъже – любовта е една.

Едно от притесненията от страна на родителя обикновено е, че гей хората няма да имат деца. Но пък, ето – аз имам внучка от другия си син, която всички обожаваме. Тя повече прилича на чичо си, отколкото на баща си. Наблюдавам я, тя се развива така, както се развиваше Мони. Той от много малък четеше, защото аз му четях. И нея я научих. Тя е на две години и може да брои до десет. Преди време се притеснявах малко, че Мони няма да има деца. Но медицината сега е напреднала. Но дори и така да е, ние имаме дете в семейството и продължаваме да живеем щастливи.

От друга страна, нямам нито един неприятен епизод или случка в живота си, които да са ми дали повод за страх. Може би защото Мони ме е пазил от тези неща. Може би защото него Митко го пази. Важното е всеки един от нас да има до себе си човек и да се обичат. Това е най-важно. Защото едва когато загубиш любовта, тогава осъзнаваш какво е означавал този човек за теб. Важното е да има любов.

Тези деца са борци

Елена

Трудно е да си родител в България, но
ми се струва, че навсякъде е трудно

Теди си играеше само с пушки и пистолети, когато беше малка. И досега къщата ми е пълна с такива играчки и ги давам на внуците си, защото те са момчета.

Но Теди винаги е била страхотен борец за права. Много общуваше с дядо си, с моя баща, а той беше голям демократ, борец за свобода. Може би тя от него разбра за Международната харта за правата на човека. Все ми повтаряше, че всеки човек се ражда с еднакви права, независимо от пола и цвета на кожата.

Тя и досега защитава това.

Беше чувствително дете, упорито, с труден характер. Започна да рисува, когато беше съвсем малка – на седем или осем години. След това продължи в Художествената гимназия с графика. Но в съвременното общество да си художник е много трудно. Теди работи усърдно, но от изкуство не се печели. Но за нея парите май никога не били толкова важни, дори като студентка не се вълнуваше от дрехи, от такива женски неща. Винаги е била естествен, нормален човек, мислеше повече за рисуването. Понякога ѝ подхвърлях: „Виж нещо друго, защото с тази безработица...“ Докато един ден тя се обърна към мен и ми каза: „Ти не разбра ли, че аз друго няма да работя? Това е моята работа, да рисувам и да се занимавам с това.“

Не помня годината, когато ни съобщи. Сигурно е било преди двайсет години, беше студентка вече, един ден се върна в Пловдив, бяхме с баща ѝ и ни каза всичко.

Не, не съм търсила друга информация, не съм чела повече, защото съм много натоварен човек. Дори сега все още работя, защото съм сама, вдовица съм от пет години. Всички преживяхме много тежко смъртта на баща ѝ, загубихме една голяма подкрепа. Беше неочаквано, защото мъжът ми никога не е бил болен, легна една вечер и не се събуди на

сутринта. Сега продължавам да работя, защото съм сама и двете ми деца са в София.

Заради пандемията не сме се виждали много време, защото ме пазят. Разбира се, не ме оставят, винаги се обаждат. Аз съм проектант, строителен инженер, работя и въвеждам сгради в експлоатация, занимавам се непрекъснато и да ви кажа честно – нямам много време за четене. Но преди известно време излезе една книжка с разкази на различни хора – как са се разкрили, как са споделили с другите, и там беше и нейният разказ. От тази книжка знам, че човек се ражда така. Това не е болест. Давам си сметка, че тези деца са такива борци, и не разбирам защо ги отхвърлят.

Аз, и специално моят род, сме ги приели. Знам, че Теди живее с Петя, от доста време вече са заедно, но аз си имам притеснение, защото родителите на Петя, които са интелигентни хора, не приемат моето дете. Не искат изобщо да приемат, че Петя е хомосексуална. Петя е страхотно дете, невероятен художник, освен това е адски добро същество. Познавам я от години, ходя на изложбите им, виждам ги колко се стараят и как рисуват.

Не знам с какво пречат на хората.

Тези момичета са нормални, много добре се държат с останалите, но такова е обществото ни – има много консерватизъм. Аз съм ги приела и виждам, че и така може. Имам и голяма дъщеря, имам двама внука, това е семейството ми – те също общуват нормално, приели са Теди такава, каквата е. Обичат се много с племенниците, всичко е нормално, но обществото не го приема така. От това са притесненията ми.

Всеки ден говоря и с Теди и Петя, понякога говоря с тях повече, отколкото с внуците. Изпращат ми снимки, аз им изпращам снимки. Забелязах, че започнах да говоря с Петя като майка, очаквам да имам внуци – от другото дете. Теди ми беше казала

веднъж, че няма да ражда. Не знам дали са говорили за деца, но те сигурно виждат какво е състоянието тук, в държавата, и не знам дали ще приемат нещо за деца. Но дори така да бъде, няма проблеми. Аз съм го приела. Наблюдавам обаче как Теди се държи с племенниците си, колко много ги обича, колко много обича децата. Тя е човек с голям чар, привлича хората, има и хубаво чувство за хумор. Има много приятели и всичките деца, които идват на изложбите в София, са страхотни.

Виждам как тази среда я приема.

Но около мен няма хора, с които мога да споделя това. Не знам какво ще ми кажат, не мисля, че ще го разберат. Може би защото не са преминавали през това, не са го преживели и не са на моето място.

Съседите тук, в квартала, нищо не знаят. Много години са минали откакто Теди не живее тук, когато си идва за малко, я виждат, поздравяват се и това е всичко. А тя си идва все по-рядко, повече ние отиваме в нейната среда.

Следя гей парадите, защото Теди участва. Първите години тя беше много дейна и винаги съм се притеснявала, защото знам какви банди има, как ги нападат и бият. Знам много случаи от телевизията, имаше едно момче, което пребиха. Настръхвам само като си помисля за това и според мен тези настроения няма да изчезнат скоро.

Няма да се оправят нещата така лесно, трябва да се сменят много поколения, защото предишното поколение не приема така нещата. Даже и от младите има много зле настроени.

Да, трудно е да си родител в България, но ми се струва, че навсякъде е трудно. Не вярвам и не знам да има такава държава, в която всички да приемат лесно различията. Даже и в северните държави, които приемат хомосексуални бракове, не вярвам,

че сто процента от населението ги одобрява. Може би този процент е много по-висок от България.

Но може ли да се промени нещо, когато човек се е родил така?

Значи трябва да се приемем този човек такъв, какъвто е. Това ми се ще да кажа на другите родители. Свестни са тези деца и по нищо не се различават от другите. Трудят се, уважават околните и се борят. Друго какво? Всичко друго е нормално.

Това не е страшно, това е любов

Мария

В едно семейство не е важно да
има мъж и жена, а да има добри
отношения

Ради и приятелката ѝ бяха много щастливи заедно и аз смятах, че това е едно обикновено женско приятелство. След раздялата на Ради със съпруга ѝ момичетата бяха непрекъснато заедно. Един ден просто получих телефонно обаждане от майката на другото момиче, която ме предупреди, че те са двойка.

Не реагирах по никакъв начин. Бях в шок. Спомням си, че отивахме на изложба в един от музеите на София, и те двете – Ради и партньорката ѝ, вървяха пред мен, когато в един момент осъзнах, че те се държат за ръце. След това продължиха да ходят до мен, отново хванати ръка за ръка. Спомням си как правя някакви смешни опити да надничам зад тях, защото не можех да повярвам, че това се случва.

Наустина беше шок, защото нямаше нищо, което да ме подготви.

Нито Ради дойде да ми каже: „Мамо, аз се чувствам по различен начин, мисля, че при мен нещата вече стоят по друг начин“. Нито някога съм имала каквито и да е подозрения, защото преди това Ради беше омъжена и държеше на семейството си и на човека до себе си изключително много. Затова в първия момент, като всяка майка и човек, който е възпитаван по традиционния начин, аз не възприех добре нещата и си казвах: „Какви са тия глупости?! Къде сте тръгнали вие? Какъв е тоя свят? Накъде вървим?!“

Трябваша ми два-три месеца, за да настъпи промяната в мен.

Толкова време ми отне, за да осъзная, че Ради не беше никак щастлива със съпруга си, и сега тя разцъфтя във връзката си с Дени. Беше изключително щастлива и това ме прекърши напълно – даде ми да разбера, че няма значение дали партньорът ти е мъж или жена – важното е да се чувстваш в свои води, да се чувстваш на мястото си.

Това се случи пред очите ми.

След това се появи и страхът за Ради и нейното бъдеще. Това беше единственото нещо, което можеше да ме накара да се чувствам зле, защото в годините, в които аз растях, гей обществото почти не съществуваше и дори да съществуваше, тези хора бяха натикани в едно невидимо кътче. И отношението към тях винаги е било абсолютно негативно. Притеснявах се, че след като Ради стана гей, тя ще се почувства наранена от останалите хора – заради невежеството им. Това беше най-големият ми страх – да не попадне детето ми под подигравките на хора, които нямат добро отношение към гей средите. Знаете, че все още някои хора живеят с точно тази представа. Може би и аз щях да съм сред тях, ако не се бях докоснала до това гей общество и не бях разбрала, че става въпрос не за нещо ненормално, а просто за любов, която не е призната от другите.

Онова, което ме промени, беше щастието на Рагу.

Да, в началото си мислех, че всичко е игра и един ден ще свърши. Дори да е любов, ще мине през някакви перипетии, може да оцелее, но може и да загине. Просто не приех, че тази връзка е нещо за цял живот и е изключително сериозна. Това се промени в момента, когато осъзнах, че Дени е един изключително добър и внимателен човек и се отнася към Ради с много любов. Това ми даде усещането, че те ще живеят добре и занапред.

Наблюдавах техните отношения – те се отнасяха с толкова голямо внимание една с друга и така подредиха нещата около себе си. Внимавах с всички детайли, така че да минат лесно през всички трудности, с които се сблъсква едно младо семейство – дом, ремонт, кола и обзавеждане, дори дете. Всичко това ми даде спокойствие, че те ще се справят с живота си повече от добре. Разбрах, че в едно семейство не е важно да има мъж и жена, а да има добри отношения.

Всички членове от семейството научихме за тази промяна по едно и също време и по същия този стресиращ начин. С мъжа ми в онзи момент не се разбирахме. Но вместо да седнем да обсъдим онова, което се беше променило, и да бъдем в един отбор, ние продължихме да бъдем като две воюващи страни. Вероятно всеки от нас искаше да помогне на Ради, но по собствения си начин.

Мъжът ми е член на една християнска общност, която не приема гей обществото. Не съм говорила с него, за да бъде сигурна как той усеща нещата, но ще ви кажа онова, което аз считам, че той мисли: „Да, Ради е тук, тя е реалност. Тя е гей, но това просто ще мине един ден, защото тя е моята дъщеря, а аз съм неин родител и съм праведен човек. Тоест нещата ще се подредят по един съвсем християнски начин.“

Това е моята интерпретация, разбира се, и тя може да е неточна. Но беше още по-стресиращо и за двамата да разберем, че нашият конфликт не носи на децата ни никакво спокойствие и никаква подкрепа. Дори допускам, че това може би е дало тласък на Ради да преосмисли брака си с Ник и да вземе решението си да бъде двойка с жена. Това, че до теб има мъж, по никакъв начин не те прави по-щастлив човек.

От предишното поколение само моята майка беше жива и тя прие всичко съвсем нормално, с разбиране. Може би защото бракът на Ради с Ник не беше пример за успешен брак. Нали знаете, че ние сме от друго поколение и имаме усещането, че успешен брак е онзи, който напредва по някакъв начин. Нямаме идея дали тези хора се чувстват щастливи един с друг, но виждаме, че имат хубава работа, жилище и се грижат един за друг – ходят заедно на театри, на концерти, имат отношение един към друг и тогава решаваме, че този брак е успешен.

И понеже това не се случи между Ради и Ник, аз си мисля, че Ради е била нещастна в тази връзка. Не заради друго, а заради отношението на Ник към нея. Не че нямаше загриженост – имаше я, но по

един особен, много скован начин. Не знам как да го кажа – просто не беше щастлива. Вероятно фаталното за края на тяхната връзка беше това, че Ник не положи никакви усилия, за да задържи Ради при себе си. Нямаха деца – не знам дали това беше проблем, не знам какво мислеше Ради, това си е нещо лично, само между тях двамата, но може би това, че Ник не искаше да имат деца, се превърна в нещо като катализатор, който изясни отношенията им.

Приятелите бяха моята подкрепа по онова време,

защото нямах партньор до себе си, с когото да споделя и с когото да бъдем заедно рамо до рамо – дали да водим заедно битки, дали да даваме подкрепа заедно. Началото беше трудно, защото никой от приятелите ми не приемаше връзката на Ради и Дени. Нито аз, нито те. Докато в един момент не осъзнахме, че Ради е по-щастлива сега, отколкото преди. Това беше онзи знак, който ни даде да разберем, че всичко е наред. Това, което се случва, не е страшно, то просто е любов.

След това вече нищо не ме притесняваше – нито какво мислят съседите, нито колегите. Силен човек съм и хората ме познават – не е имало някой, който да е толкова смел, че да дойде и да ми каже нещо неприятно в очите. Да, сигурно шушукат зад гърба ни, когато споделям нещо за живота на Ради и Дени или за сватбата им. Бях споделила събитието в социалните мрежи и много хора го бях харесали. Имаше и изказвания от рода на: „Браво, това е подкрепяща майка“. Но никой не ни заливаше с омраза, никой не ми написа: „Каква си ти, кви са тия работи?!“

Понякога си мисля, че светът се променя.

Тези неща вече се приемат много по-лесно. Давам си сметка, че всичко е въпрос на осъзнаване и на възпитание, защото нашето поколение беше възпитано по друг начин. Да, аз не си харесвам възпитанието, защото ни учеха на химия или физика, но никой не ни учеше на човешки ценности. В училище ни преподаваха хиляда глупости, но никой не ни казваше, че човешките отношения са най-важни в живота. А законите – да не крадеш, да не убиваш, да не лъжеш и да не прелюбодействаш, са едни съвсем нормални неща.

Истината е, че в най-трудните моменти най-много ми липсваше подкрепата на съпруга ми – това, че не се разбирахме с него и нямаше с кого да споделя мислите си. Дали постъпвам правилно, дали въобще е правилно, дали има и други гледни точки... Не съм търсила помощ от обществени организации, които да застанат зад мен и да ми обяснят нещата.

Постепенно сама гостигнах до своята истина.

Майка ми и сестра ми също приеха, че Ради е гей. Сигурно си имаха някакви свои вътрешни противоречия, докато аз вече бях изчистила всички съмнения. Не е трудно да си родител на гей в България, когато веднъж го приемеш. Всички съпротиви свършват, когато приемеш това като част от своето семейство, като част от живота на детето си и като част от живота в обществото.

Добре, че Бог е отредил любовта към децата ни да бъде безусловна – да няма значение какво точно правят децата, и пак да ги обичаме. Защото иначе кой знае какви глупости щяхме да сътворим – щяхме да намерим хиляда причини да обичаме не това дете, което е наше, а някое друго – по-подходящо, и по-достойно за обичта ни.

Мисля, че всеки родител трябва да разбере, че не е важно какво е детето ни – дали е гей или нормално. Важно е детето да има спокойствие в душата си, да е щастливо с това, което има, и с това, което прави. Оттам нататък дали ще си инженер, дали ще си лекар или ще си метач на улицата, дали ще си гей или не, наистина няма значение.

Ще ми се и други родители да осъзнаят, че е важно децата им да бъдат преди всичко себе си – това, че си лекар, не те прави щастлив човек, това, че си метач, не те прави нещастен човек. Прави те нещастен, когато имаш празнота вътре в себе си и когато нуждата на човек от любов, от доброта и взаимопомощ не е задоволена.

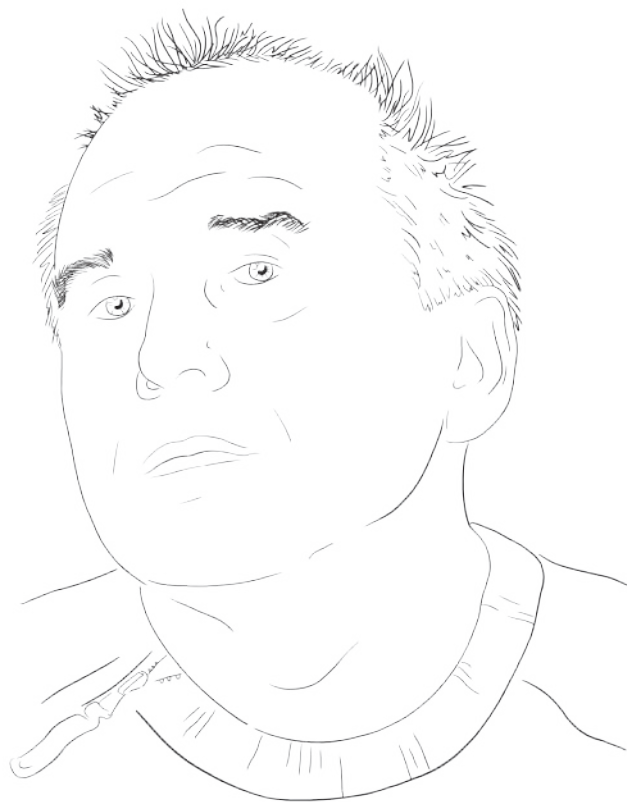

А хората сме създадени за това – за да обичаме и да бъдем обичани.

Според мен промяната трябва да тръгне от нас самите – да осъзнаем къде грешим, какво правим добре, какво ни носи спокойствие, кое ни прави по-добри хора, кое ни кара да мислим с милосърдие към другия.

Знам, че този разговор няма да допадне на много хора, но си мисля, че най-важното е да усетим себе си като човешко същество. Не да кажем „Аз съм учител“, „Аз съм майка“, „Аз съм йога инструктор“ или някакъв друг етикет, който обществото ни лепи – кой е гей или кой е нормален. По-важно е да усетим онова, което идва от дебрите на сърцето ни, и да кажем: „Аз съм Мария и съм такава и такава“.

И още нещо – когато подходим с обич и разбиране, каквито и ситуации да възникнат, те са преодолими. Но ние не трябва да отказваме подкрепа на децата си и не трябва да им отнемеме майчината благословия. Защото е изключително важно една майка да благославя децата си по пътя им.

**Аз съм на
принципа –
живей и
остави
другите да
живеят**

Иван

Ние всички сме с едно и също ДНК,
мотиви и желания

На неговата възраст винаги съм бил спортна натура. Той беше обратното на това. При него дори имаше нещо, което много ме дразнеше... винаги беше някакъв отнесен, някак по-замечтан, по-кротък, по-бавен. Сигурно някой ден трябва да му се извиня, че две-три години го водих да тренира футбол.

След това, разбира се, видях, че футболът не е за него. Той беше антиспортист, липсваше му и всякакво желание да правим нещо около къщата, да майсторим, да работим нещо заедно. Занимаваше се с по-тихи неща – рисуване, компютри. Не беше буен. Не е като другите ми деца, защото аз имам трима сина и този, последният, е огън и жупел. А Виктор беше по-кротък, по-обран, по-тих. Изобщо не се интересуваше от мъжките работи, не искаше да ми помага. Точно по този повод, мисля, че съм му удрял шамар – за първи и последен път в живота си. Дадох му нещо да ми помогне, а всичко, което хванеше, падаше от ръцете му. Много ясно си спомням този момент, защото това е такава гадост, която човек никога не трябва да допуска. Но се случва понякога.

Може да прозвучи шантаво, но за мен няма разлика дали синът ми е хомосексуален или не. Това е като, например, детето да ти се роди със сини очи. Нещата всъщност са много по-прости – всичко е такова, каквото е.

Приемаш го като част от човека.

Ето такива неща си спомням от детството на Виктор. Тогава си давах сметка, че той не е с моя натурел, не е сръчен, не е спортист, но по-късно, като се обърна назад, виждам, че нещата си вървят точно така, както трябва. Не мога да кажа по каква причина, но аз никога не съм приемал сексуалната ориентация на Виктор като нещо кой знае какво. Той си е такъв. Все едно има сини очи. Това е.

Майка му ми каза за неговата хомосексуалност, с

нея бяха провели първия разговор на тази тема. Доколкото си спомням, не е имало никаква дискусия. Той просто ѝ беше казал, тя ми съобщи на мен, а аз отговорих: „Добре! Нека да е така!“ Не е имало неща от рода на чупене на пръсти, тръшкане или приказки от типа: „Ей, какво ще правим сега с това дете?!“

Даже мисля, че аз приех новината по-леко от нея, ако въобще тя я беше приела трудно. Имаше някакъв момент, в който ми беше споделила, че може пък нещата да не са точно така – един вид, още има надежда един ден Виктор да се промени. Но във всички тези приказки нямаше излишен драматизъм. Спокойни бяха тези разговори, нормални, не е имало нищо, за което си струва да повишиш тон например.

Въпреки че майките са световни рекордьорки по тревога. Моята теория е, че ако има олимпиада по притеснение, българката ще я печели всяка година. Защото аз не съм виждал друг народ, говоря за жените най-вече, при който някой да се притеснява повече от българката. Такова притеснение няма никъде по света. Та от тази гледна точка, отговорът със сигурност е – да, сигурно е имало тревога и тогава, когато Виктор ни съобщи. Но майките цял живот се притесняват – всички жени са така, баби, майки. Притесняват се независимо какво е детето. Притесняват се за всичко. Така че не мога да го отделя притеснението за сексуалната ориентация на Виктор като отделно притеснение.

На мен също ми е минавало през акъла, че може би това ще му усложни животът, бидейки „различен“. Различен в кавички, разбира се. Но слава Богу, мога да кажа, че не бях толкова прав, колкото си мислех. По-леко върви животът му, отколкото очаквах, че ще тръгне.

Никога не съм се страхувал и за отношението на наши близки и приятели към сексуалната ориентация на Виктор. За мен това винаги е второстепенно.

Най-важни са ми отношенията с него.

Никой не може да ми казва с кого ще съм. А камо ли за детето ми. Тук мога да кажа, че баба му е страшно „на линия“ по този въпрос. И не мога да си представя по-щастлива ситуация от тази, в която баба му и дядо му също са ОК с това, че той е такъв. Никога не е имало сътресения и с тях.

Виж, в училището със сигурност му беше трудно. Имало е търкания там. Децата усещат тези неща и не вярвам, че това може да се скрие от тях. Той също бойкотираше училището. Спомням си, че на абитуриентския си бал се беше изтиписал със сако и къси гащи и някое от идиотчетата в класа му беше ударило шамар... Затова съм сигурен, че съучениците му са знаели и е имало нещо... Подмятания със сигурност е имало. Но какво е скрил от нас, това можем само да гадаем. Поне мога да кажа, че не е имало ексцесии, които са достойни за отразяване по медиите, примерно...

Виктор има доста приятели, но те са от други места, по други линии. От училището, мисля, че беше близък само с едно момиче. В момента май са загубили връзка, но тогава тя беше единственият му приятел. И сега осъзнавам, че на Виктор никак не му е било лесно тогава. Но какво можехме да направим?

Още повече, че когато той стана на 12 години, ние се върнахме от Америка. Заминахме за САЩ, когато Виктор беше само на две години, и когато след десет години се върнахме отново тук, за него всичко беше ново. Това е все едно да те върнат в място, за което не знаеш нищо, почти не говориш езика... малко като на Луната се получи. И като добавим и сексуална ориентация... Не му е било лесно. И съм сигурен, че много ни е мразел тогава... Но аз го разбирам, защото

и на мен ми се е случвало.

Моята майка е украинка и на мен винаги са гледали като на „руснака“. Така че и аз съм живял с клеймо. Тогава обаче още нямаше чак такъв проблем с насилието между децата, както сега. Затова се страхувах, че могат да го набият някъде. Често ми е минавало през акъла това. А Виктор и до ден днешен споделя за това свое притеснение – казва, че усеща погледите на другите дори когато се вози в градския транспорт.

Там, където ние живеехме в САЩ, животът като че ли беше много по-спокоен и почти не можеш да се засечеш с никого. В Чикаго беше по-различно – там животът е по-софийски изнервен. Тук също живеем много изнервено и е по-лесно да се ядосаш и да посегнеш на някого, дори и да не е заради сексуална ориентация. От тази гледна точка да бъдеш различен и тук да ти се случи нещо е много по-вероятно, отколкото в САЩ. Затова и винаги съм му казвал: „Умната!“ Но той е достатъчно гърмян заек. Оправя се.

Пък и аз не смятам, че българите са нетолерантни на тази тема. Ако не бяха толерантни, щеше да има ексцесии всеки ден.

Ние просто трябва да спрем да слагаме етикети на хората.

Да си мъж или жена е абсолютно достатъчно, оттам нататък – вегани, обичащи кучета и т.н. – в това няма никакъв смисъл. Ние всички сме с едно и също ДНК, мотиви и желания. Проблемите са в хората, които имат насилнически или диктаторски прояви, но и към тях трябва да се обърнем и да се опитаме да ги приобщим.

Трябва да говорим повече.

Аз винаги съм смятал, особено, когато става дума за най-близките ми хора – синове, дъщери, майки, бащи, че трябва всичко да си казваме – трябва всичко да се обсъжда, да споделяме. Никога не ми е минавало и през ум даже да скрия сексуалната ориентация на Виктор от близки хора. Защото това е като да поставиш детето на последно място.

Ако гържиш на нещо, ти не може да го криеш.

С Виктор никога не сме водили точно такъв разговор – кога е разбрал за своята сексуалност, кога е усетил, чувствал ли се е различен. Мисля, че това няма как човек да не го знае. То си е част от теб. Никога не сме го обсъждали, защото това е все едно да го питам: „Тате, ти защо не ядеш месо?“ или „Кога разбра, че не ядеш месо?“, например, защото той е вегетарианец. Е, как да стане? Приемаш детето си такова, каквото е. Аз съм на принципа – живеј и остави другите да живеат.

Затоа след като разбрахме за неговата хомосексуалност, не съм търсил повече информация по въпроса, не съм обръщал на сексуалната му ориентация кой знае какво значение. Моята позиция е, че в момента, в който отдадем по-голямо значение на нещо, то става сензационно, с обратен знак сензационно. А според мен най-добрият начин да покажем отношение към дадено нещо е просто да го приемем такова, каквото е. А не да го обявим за сензация. Ние не търсим допълнително информация и не четем за нещата, които смятаме за нормални, нали?

Българите често са много критични към децата си, към техните приятели. И цялото това нещо е, защото няма кой да отгледа тези деца... Някои родители, предимно майки, са толкова обсебващи и толкова разтревожени, че когато детето им стане на 18 години, се оказва, че не е получило влияние от никой друг, освен от нея. През нейната крепост не е могъл да проникне никой друг, освен нея. Аз

съм убеден, че докато това не се промени, ние ще имаме проблеми.

Имаме нужда от цяло село, за да отгледаме едно дете.

Не го ли направим това, ние ще изчезнем. А какво имаме сега – оранжерия, найлон около децата, ако може никой да не го докосва и разбира се – детето винаги е право. Това трябва да се промени. Това е големият проблем – как възпитаваме децата си, а не кой каква сексуална ориентация има.

След като се разделихме с майка му, той беше на 18 години и остана да живее с мен. Тогава сме прекарвали повече заедно и сме си говорили много. По това време той беше много активен, беше ангажиран с тяхната организация за защита на правата, с „Прайда“. Виждах го как се вълнува, как се бори и иска да промени нещо. Бях му казал – ако има нужда от помощ, да разчита на мен.

Но никога не отидох с него на „Прайда“. Причината обаче е друга – аз мразя тълпи. Мразя тълпи още от времето на задължителните манифестации – това е. Няма по-голям звяр от тълпата. Тя ти изсмуква всичко. Това просто не е за мен. Аз своите манифестации съм ги изкарал, казал съм му... А и който си мисли, че това е начин нещо да се промени, нека ходи на манифестации – аз имам други разбирания за нещата. Ако с протести можеше нещо да се реши, протестите щяха да са незаконни. Статуквото не позволява да се появи нещо, което може да го застраши, така смятам аз.

Пък и винаги съм се чудел на приятелите на Виктор и все ги питам – вие защо искате да сте като другите?

Ето, аз не искам да съм като гругите!

Аз никога няма да изляза на улицата и да крещя – моля ви се, искам да съм като вас. Аз искам да съм си аз. Не мисля, че тези така наречени „нормални хора“ са щастливи. Те нито са нормални, нито са щастливи. Нито пък хомосексуалните са нещастни. С желанието си да бъдат като другите те помагат да ги категоризират. Да вземем пример с Конституцията на САЩ – тя ти дава право на преследване на щастието. Това само по себе си превръща щастието в нещастие – когато ти дадат право да преследваш щастието. Като ти дават това право да преследваш, те ти го вземат пред очите.

Разбира се, с Виктор спорим за разни неща. Спорим и за осиновяването. А според мен осиновяването винаги може да се случи. Няма как да се спре това нещо. Ще стане. Преди години не можеше да забележиш нито един гей на улицата. Сега няма проблем, което означава, че колелото се върти и няма спирка. Ще стане и това с осиновяването.

Мисля, че в момента Виктор не е толкова граждански активен – сега не е тук, живее в САЩ. Той много добре се вписва във всяка среда. Има си приятел в Америка, но още не знам какво е решил, дали ще остане там, или ще се върне тук.

Как ще реагирам, ако реши да се ожени за приятеля си? Ами аз много обичам сватби, така че – супер!

Започнах да уча, за да разбера детето си

Анастасия

Децата искат само обичта ни

Началото беше трудно. Разбрах какво се случва, но не от Хайни, а от нейна приятелка. Тя ми каза, че Хайни харесва жени. Като чух това, не казах нищо на момичето. На чужди хора не давам възможност да говорят за децата ми. Отговорих, че това е проблем на Хайни, а не неин.

И на двете си деца бях казала, че каквото и да се случи, искам да го научавам от тях. Не искам да го чувам от чужди хора. Те за всичко ми споделяха. Но сега Хайни не ми беше казала нищо. Нищо. Имахме проблеми най-вече заради това, че го чух за първи път от чужди хора. Много се карахме.

Защо го чух от чужд човек? Тя не може ли да говори с мен?

После Хайни ми обясни, че се е страхувала как ще приемем тази новина, какво ще си помислим за нея. Тогава и аз няхах тази чувствителност, за да разбера какво се случва. В Гърция, в селото, където живеехме тогава, беше много трудно – момичетата трябва да се държат като момичета, а момчетата – като мъже. Така беше при нас.

Работих дълги години в болница – с всякакви деца. Имаше деца с двигателни затруднения, имаше и гей деца. Тогава знаехме само тази дума – гей, не знаехме, че има и други. Малко по малко започнахме да говорим с Хайни по тези въпроси, започнах да се уча и аз. Защото ако не познаваш нещата, няма как да разбереш какво се случва. Започнах да се уча – за да разбера.

Говорихме много с Хайни. Говорихме всеки ден с часове за тези неща. Това, че тя ми обясни всичко, много ми помогна. Когато имах въпроси, чаках я да се прибере и я питах – за всичко, което съм видяла или прочела в интернет. Ако си възрастен човек и не говориш с детето си, ако не го разбереш, лесно може да продължиш да се срамуваш или страхуваш от съседни, колеги, приятели. Но ако знаеш, ще продължиш да вървиш напред и ще можеш да говориш за това.

За мен децата винаги са били на първо място. Още в началото, когато се родиха, още в болницата, усетих особена връзка с тях. На Никос, съпруга ми, винаги съм му казвала, че каквото и да се случи, децата ни ще са по-важни от нас. Ако има проблем, той може и да си тръгне, но аз винаги ще бъда до тях. Каквото и да стане, това са децата ми.

На Никос аз му съобщих. Първо говорих с Хайни, после с него. Това е положението. Това е, което иска Хайни. Няма възможност да направим нищо. Ако го приемеш, хубаво. Ако не успееш, можеш да си ходиш. През годините с Никос сме имали разговори по различни теми и той постепенно започна да променя мнението си, да става по-толерантен. Може би затова прие новината по-леко.

Нямах проблем да кажа и на приятелите. Защо да имам проблем? Това е, което Хайни иска.

И който не го приема, просто не е с нас.

Когато научихме, Хайни беше вече на 23 или на 25 години. Беше завършила университет и се беше прибрала вкъщи. Живееше с нас. Мислех, че имаме добра връзка. Йоргос, брат ѝ, също беше много близък с нея. Сега Йоргос е в Австралия – работи там, има си приятелка и живеят заедно. Но дори от това разстояние, мисля, че всички сме по-близо до Хайни. Винаги може да говори с мен, с всички нас. От няколко години живеем в Благоевград. В началото дойдохме само аз и Никос. Бях пенсионерка вече, а Никос работеше като преподавател. Бяхме на екскурзия в България и толкова много ни хареса Благоевград, че непрекъснато се връщахме. Един път Никос ме попита: "Искаш ли?", без да казва нищо повече. Отговорих му: „Тръгваме!“ Това беше целият разговор. На другия ден започнахме да правим приготвянията, за да дойдем да живеем тук. Хайни пристигна по-късно при нас, след една-две години. Сега живеем заедно. Но не за дълго, защото тя ще остане в града, а ние ще отидем на село. Преди няколко години убиха едно момче в Гър-

ция, а Хайни използва гласа си и чрез социалните мрежи да разкаже тази история. Никога преди това не ме е било страх. Но тогава се страхувах. Защото някои хора имат лошо отношение към различните. Сега не бих казала, че се страхувам за Хайни повече, отколкото за Йоргос.

Вярно, уплаших се, когато преди няколко години нападнах и удариха Хайни. Ако днес намеря този човек, лошо му се пише. Човек, който напада децата ми, следва да си понесе заслужено наказание. Но аз не промених начина си на мислене, не започнах да се страхувам повече.

Разбира се, че казвам на Хайни да внимава, когато излиза навън, но аз винаги съм казвала това на децата си, още когато бяха малки. Не ѝ казвам: „Внимавай, защото си различна“, а „Внимавай“ по същия начин както и аз самата внимавам, когато съм навън до късно през нощта.

Да, мисля, че вече не ме е страх за Хайни. Говорим си често с нея. Праща ми съобщения, снимки и аз знам, че е добре. С Йоргос е по същия начин. Ето, миналата вечер Хайни се прибра късно през нощта, в 4 сутринта. Аз спя по това време, не я чакам, не се притеснявам. Знам, че е голяма, има ум, може да внимава, да се грижи за себе си и толкоз.

За мен е важно децата да казват истината на родителите си. Ако родителите не знаят истината, няма да разберат как се чувстват децата им. Ако детето ти има приятелка, няма да може да дойде с нея и да ви запознае, например. А това не е нормално. Как може синът ми да дойде със снахата, а пък дъщеря ми да не може да дойде с човека, когото обича? Ако не знам истината, нали ще ѝ повтарям, че трябва да си намери мъж, да създаде семейство, а тя ще се чувства още по-неудобно.

Заради самото гете родителите трябва да знаят.

За да бъдат до детето си, когато то има проблеми. С кого иначе ще говори то? С приятелки и приятели ли? Приятелите днес ги има, но утре може и да ги няма. А родителите винаги са насреща. За мен няма значение дали Хайни харесва мъже или жени. В крайна сметка, когото ми доведе вкъщи, това ще е човекът, когото тя обича. Аз нямам проблеми с това.

Децата искат обич. Ако имаш и можеш да даваш обич, няма значение дали родителите са мъж и жена или пък две жени или двама мъже. Каква е разликата? Който обича децата, може и трябва да има деца.

Мисля, че когато създаваме дете, искаме то да живее като нас. Но това не е правилно. Детето е като птиче – има крилца. Трябва да ходи далеч, но да го чувстваме близо до нас. Да живее своя си живот и да го споделя такъв, какъвто е с нас. Натъждам се, когато чувам истории за хора, които отрихват децата си само защото са гей хора например.

Ето, на мен дори и на тази възраст родителите ми ми липсват, защото ние много си говорехме. Получила съм много обич от тях. Постоянно ми казваха, че ме обичат, целуваха ме. Дори и когато се разминавахме от стая в стая в апартамента. Така съм правила и аз с децата си.

Знам, че за някои родители е трудно... Но децата ни са деца, трябва да ги обичаме. Дори и детето да е откраднало нещо, трябва да кажем пак, че го обичаме. Просто трябва да се научим да говорим с тях и да приемаме техните избори.

Това, което трябва да ни интересува като родители, е децата ни да са щастливи. Ако те са щастливи, ние можем само да сме близо до тях и да им се радваме. Или пък да се притесняваме, ако имат проблем. Само това. Децата искат само обичта ни, да знаят, че са приети и обичани от родителите си.

**Да ти е
вдигната
главата
високо,
защото
няма нищо
над теб**

Гери

От нищо не се притеснявам и от
нищо не се срамувам

Почувствах го. Не мога да обясня как, но го почувствах. Той беше на 20 години и просто един ден сама го попитах дали е гей. „Така и така, имам тук такива мисли в главата си, истина ли е?“

В първия момент той се смути. Сигурно не очакваше да му задам толкова директен въпрос. После ми отговори: „Да, така е“. По-късно ме запозна с първия си приятел, който беше гей. Преди това имаше момичета приятелки, но това беше първото момче, с което ме срещна, и аз го приех. Как да кажа?... Нормално го приех...

Може би майчинският инстинкт ми помогна да усетя нещата.

Сякаш сама се бях подготвила за такъв отговор. Бях приела – каквато е детето ми, такова. То си ми е дете.

Забелязах веднъж, че телефонът му звъни с нежна и любовна мелодия, той е навън, аз поглеждам и виждам снимката на момче. Но дори не се бях замисляла. Не си дадох сметка. Но някакво вътрешно чувство ми подсказваше, че възможно това да се случи един ден.

Това не ме притесни. Притеснявах се за друго – как ще реагират хората около нас, защото той има и по-голям брат, имам снаха... По-късно, когато разбраха, и те се отнесоха нормално. Баща му обаче още не знае. Ние сме разведени и предполагам, че баща му никога няма да научи. Марти никога няма да каже на баща си, защото хората са различни.

Ето, аз съм на 63 години и имам много приятели момчета покрай Марти. Те са двайсет – трийсет годишни, но за мен са деца. Един приятел на Марти ми е разказвал как споделил с родителите си, че е гей, а баща му си свалил колана и го премазал от бой. Момчето се принудило да се махне. И когато след години, а той е вече на 45 години, вижда

родителите си, те го питат: „Ти излекува ли се от онова нещо?“ Те те приемат като болен.

Забелязала съм, че рядко има цяло семейство, което да приема детето си. Например, ако майката приема детето си, бащата отказва. Или ако родителят го приема, братята и сестрите са против.

Не е лесно да бъдеш родител на гей човек в България. За мен самата си ми е лесно, аз съм го приела. Но много родители, с които съм имала връзка, ме мислят за луда. Според тях е нормално родителите да не приемат децата си. Все едно и аз съм гей, така ме класифицират. Но аз им казвам: „Добре, как ще се чувстваш по-добре? Ако се отречеш от детето си, ти го губиш! Едното избяга в Англия, другото – в София, значи ти оставаш без дете. Кое е по-добре за теб? Без дете или с това дете – такова, каквото е?“

Според мен трябва да има обич в семейството. Това бих казала на всички родители. Да обичат децата си и да не се крият. Най-напред те трябва да ги подкрепят. Много мислих, много четох, в началото обвинявах себе си, че аз съм виновна Марти да е такъв. Създадох си своя теория, че някаква среща на хромозоми в майчиния организъм определя едни хора да се раждат хомосексуални, а други хетеросексуални, едни хора да се раждат гении, а други с по-скромни възможности. Моята теория е, че след като си създал това дете като родител, да се обърнеш срещу него като враг е най-голямото престъпление.

Да, мисля, че медиите въобще не отразяват реално нещата. Даже нищо не отразяват и това е проблемът. Видя ли какво се случи с Крейг, приятелят на Марти? Когато Крейг се разболя, имаме нужда от помощ от държавата. Винаги сме се справяли сами, но когато става въпрос за човешки живот, се налага да търсиш всякаква помощ. Когато Крейг пристигна тук, за да живее в селото, имаше толкова хвалби, интервюта с него по вестниците, заглавия „Дошъл е англичанин при нас“. Преди да разберат, че Крейг е гей, разбира се. После, когато Крейг се

разболя, преди да почине, болниците дори отказваха да го лекуват, изгониха го и дори диагноза не му поставиха. Тогава чух такива тежки думи, които никога няма да повторя пред Марти. Тежи ми, че съм безсилна. Болно ми е.

И ме е яд на всички тези правителствени учреждения, от които зависи животът и съдбата на хората. Болниците, които не приеха Крейг да го лекуват преди две години. Но и съдилищата, които не позволяват на една мъжка двойка да си осиновят дете. Чела съм, че в света има около 150 милиона бездомни деца, а 80% от тях са с живи родители. Това са милиони сираци, които се скитат по света. Но ако един мъж иска да си осиновят дете – не може, не е разрешено. Значи за държавата е по-добре децата да стоят на улицата, да се скитат бездомни, да станат престъпници и да изпаднат на дъното, но няма да ги дадат в семейство с двама партньори мъже или жени. Това е неразбираемо, да не кажа нечовешко...

Марти и Крейг имаха идея да отидат в Англия и да сключат брак. Но това се обезсмисли, защото дори да бяха подписали, когато се върнат в България, нашата държава нямаше да признае този брак. Затова имахме проблем, когато Крейг почина – къщата, в която живеем, е обща – на името и на двамата. Но те дори да имаха брак, който в България не се признава, ние с Марти де факто щяхме да останем на улицата, защото зависехме единствено от благоволенieto на майката на Крейг, която е негов наследник. А тя просто можеше да забрави, че той някога ѝ е казал: „Ако се случи нещо с мен, къщата да си остане за Марти“.

Моят най-труден период беше, когато Крейг беше болен. Марти и той обикаляха болниците в София, а аз бях тук сама, на село. Подкрепя получих само от приятелите, иначе няма откъде. Не съм имала нужда да отида в някоя институция и нещо да поискам, не сме имали нужда от пари, но имах нужда от човештина.

Затова ако един ден Марти реши да се махне от

рант и съм виждала този Прайд – гей парада, само веднъж.

Защо у нас хората не излизат навън, за да демонстрират?

България, аз няма да му преча. Защото преди да дойдем тук, на село, работех в София в един ресторант. Марти беше преди две години в Испания точно когато имаше Прайд, и ми е разказвал – това е митинг, хиляди хора са навън, има светлина и любов, лъчезарни усмивки и музика. А нашият Прайд е в тъмното, вечерта, хората вървят в един рехави редици. Едва вървят и нищо не скандират, стресирани са, изплашени и притеснени, защото няма разбиращество.

Не са много хората, с които мога да говоря по тези въпроси. Имам едно приятелско семейство, което Марти беше помолил, когато тръгна с Крейг по болниците, да дойдат при мен и когато ми кажат лошата новина, да се погрижат за мен, за да не припадна. Имаме още приятели, те са англичани и покрай Крейг се запознахме с тях. Близки са ни и няколко жени от едно съседно село, но те също са англичанки, да.

С българите не мога да контактувам, защото не ги знам какви са. В началото си мислех, че ако един човек не ти е направил нищо лошо и само добро си видял от него, няма как да говориш неприятни неща за този човек. Обаче тези хора, когато разбраха, че Крейг е гей, и понеже не знаеха какви са нашите отношения – вероятно си мислеха, че съм домашна помощница, ги чух как казват за Крейг с такава злоба: „Абе, тоя да не е обратен, бе...“ Тогава си казах, че не трябва да общувам с тези хора. Отдръпнах се. Мислех, че са ми приятели, но си давам сметка, че щом говорят за Крейг така, когато разберат за Марти, ще стане още по-зле.

Аз мога да бъда и сама. Самодостатъчна съм си. Навърших 63 години вече, мога да си седя вкъщи, да си чета книги, имам си животни, имам с какво

да се занимавам. Но с младите не е така – те имат нужда от контакти. Затова мисля, че трябва да станат по-открити, трябва да се организира Прайд не само в София, но и в другите населени места. Защото и тук, в Търново, има такива хора, които сме се скрили в дупката си и не смеем да се покажем.

Да, гласност трябва според мен.

Мисля, че за самите хора ще е по-добре, ако са открити. Ето, до преди две години не бях споделила с никого за отношенията на Марти и Крейг. И така – имах си в мен едно притеснение, нали все пак се събираме, има тук едно барче, говорим си с хората. А аз си пазя това притеснение в себе си – да не се изпусна нещо да кажа, защото хората срещу мен няма да регират, но ще реагират срещу децата ми.

Когато започнахме споровете с болниците и битките за нарушените права и дискриминацията, хората разбраха истината за Крейг и Марти. Тогава вече си имах едно приятелско семейство, което ме подкрепяше. С тези хора вече можех да си споделям всичко и ми олекна – вече имах с кого да си поговоря за нещо, дето ми тежи.

Много си мислех за тези неща след смъртта на Крейг. Имаше лекарски проверки, които са установили, че в болниците не е имало нарушение, въпреки че отказаха да го лекуват. Уж всичко било както трябва, но не могат да ме убедят. В мен си остава това съмнение. Може да са му правили инжекции, да са му давали лекарства, но аз помня думите на Марти за отношението на тези хора към Крейг. „О, тоя кво прави тука? Що не си ходи в Англия, що е дошъл тука?“ Може ли така да говориш на един умиращ човек?

Сега не се крия от нищо.

Както казваше един познат – ако бях на 15 или на 16 години, сигурно щях да се притеснявам. Но аз

съм вече на 63 години и няма за кога. Така, че аз от нищо не се притеснявам и от нищо не се срамувам. За мен да имаш дете гей изобщо не е повод за притеснения. Просто ми е болно за тези деца, които се крият. Когато видя такова дете ми се иска да му кажа – изправи си главата! Да ти е вдигната главата високо, защото няма нищо над теб – там е само небето, и никой няма право да те гледа високомерно!

Обществото трябва да приеме, че децата ни са страхотни

Нели

Трябва да се говори грамотно за действителността, каквато е, да се осъзнава, че това е част от света

Дъщеря ми беше осми клас, когато сподели с мен, че е лесбийка, но аз имах подозрения много по-рано. Тя израсна по този начин, още от малка не харесваше рокли, не искаше да ги облича за нищо на света. Занимаваше се повече с „мъжки“ работи, искаше да стане войник. Това са подробности, които правят впечатление на един наблюдателен родител и му подсказват, че при неговото дете нещата се развиват по малко по-друг начин.

Не бях шокирана или травмирана, когато ми каза. Осъзнавам, че за да споделиш подобно нещо, първо трябва ти самият да свикнеш с тази мисъл, да я приемеш, за да можеш да се отвориш. Дадох си сметка, че тя ми има пълно доверие, за да сподели, наистина голям жест от нейна страна.

Първо си помълчах малко, не реагирах по никакъв начин. Казах ѝ просто: „Добре, щом мислиш, че това е за теб, и така ти харесва“. Това беше, повече не съм дълбала. Оставих нещата да се утаят и тя да свикне с факта, че ми го е казала, и съответно аз да го приема. Не е много лесна задача, в никакъв случай, защото ние сме така устроени: момиченце = да се ожени – да си има деца, това е нагласата.

Но по никакъв начин не я подменям, тя си е моето дете и я обичам.

Как бих могла иначе? Просто казваш: „Да, окей“ и после с времето свикваш и не забелязваш особена промяна, това си е същата твоя дъщеря.

Не съм търсила източници, които да ми помогнат да вляза в темата, защото информацията невинаги е адекватна. Когато се поинтересувах от тези неща, имаше много противоречиви мнения. Може би най-добре е да се обърнем към някоя организация, която е специализирана в предоставянето на такъв тип консултации. За себе си реших, че нямам нужда от помощ и задълбаване в тези въпроси, какво би променило това? Любовете към детето ми по никакъв начин не се променя от неговата сексуал-

на ориентация.

Отделно, под публикациите в интернет, в които някой се опитва да обясни за сексуалната ориентация, е пълно с гнусни, грозни коментари, обиди. Днес дъщеря ми и нейната партньорка живеят в Холандия, ходим им на гости редовно, отношенията ни са чудесни. Нормални човешки взаимоотношения.

Имат си детенце, баба съм, да го кажа официално. Аз знаех за техните планове за ин витро, проследих всяка стъпка, разговаряхме много по въпроса. После едва дочаках да се роди принцесата – невероятна красавица, изключително дете, което просто обожаваш! Казва се Стелла, вече е на три, ходи на детска градина. Казва мама и на двете, изключително емоционално и хубаво е.

Времето потвърди, че целта е човек да бъде щастлив –

дали ще живее с котки, дали ще живее с кучета, дали ще живее с мъж или жена – фактът, че е щастлив, е напълно достатъчен. А какво е нормално? Не се знае. За всеки нормалното е различно.

Дъщеря ми и нейната партньорка отидоха в Холандия и се реализираха точно за три години. Купиха си жилище, постигнаха неща, които в България не можеш да постигнеш дори с мъж партньор. Какво повече мога да искам?

Нещата стоят малко по-различно с нашата семейна среда. Близките и роднините ни са малко по-консервативни, всъщност, знаете нагласите на цялото ни общество. Мисля, че се досещат, но темата просто не се повдига. Мнението им не е важно за мен – ако те не могат да го приемат, аз по никакъв начин не мога да променя тяхното виждане за нещата. Фактът си е факт, всеки да го приема или не, както може, да се справя самостоятелно с него. Не искам да влизам в ситуация, в която да кажа: „Ти

знаеш ли, че твоята внучка е гей?" и отсреща да чуя: „Какво е гей? Ама как може?!“

Възможно е да знаят, възможно е и да не знаят или да имат съмнения. Братовчедите ѝ знаят, приемат я съвсем нормално.

Колкото до моите приятели – в разговори, когато видя, че отсрещната страна е готова да поеме информацията, винаги съм го споделяла. Реакцията обикновено е: „Щом е жива и здрава, нищо друго няма значение“. В днешно време има много майки, които отглеждат децата си без партньори, така че...

Но никой не ми е споделил, че неговото дете е с хомосексуална ориентация. Понякога мисля, че хората ги е срам да говорят за това, което поне аз не намирам за срамно.

Робуваме на това какво ще кажат хората, обществото ни е такова, поради това и децата ни бягат в чужбина, за да бъдат приети.

Българите твърдим, че сме толерантни, афишираме го, но никак не сме, особено когато става дума за сексуална ориентация. Толерираме изнасилвачи, педофили и убийци, а пък хора, на които просто ориентацията им е по-различна, са аутсайдери. Да не говорим, че има родители, които водят децата си на психолог с надеждата, че ще ги „поправят“. В едно свободно общество всеки има правото да бъде какъвто се чувства, стига това да не застрашава другите. Децата не са собственост на родителите си и трябва да имат спокойствието да се развиват такива, каквито са.

В медиите, които чета, не съм попадала на история, която е хубава, разказана така, че да те докосне. Всичко е някак изопачено, дори по повод гей-парадите или известните личности с такава ориентация, посланието е: „Бъдете каквито искате, но не

парадирайте“, от този род. Не осъзнават, че утре може някой сред нас да е с тази ориентация, не разбират. Дори самите ние тайно в себе си може да сме такива, но просто във времето сме го потиснали под някакви външни влияния. Има хора, които са женени с деца и след време осъзнават, че са гей.

Това не е чума, коронавирус. Спомням си, преди много години в нашия град имаше лекар, заклеямен, че е с хомосексуална ориентация. Това не е нещо ново, модна тенденция.

Когато споделя с човек, когото съм преценила като отворен, често все пак се започва някакво дълбаене. Иди обясни, че това не е до възпитанието, до семейната среда, не е до Едиповите комплекси – човек просто се ражда така, тези неща са генетично заложили, проявяват се. Дъщеря ми, например, носи 42–43 номер обувки, което си е типично мъжко, не се развиха гърдите, телосложението е по-развито в раменете, няма го този финес на жена, въпреки че е красива. Но това е физика, природа, така е създадена.

Можем ли да съдим, че едно гърво е израснало криво, друго е право и да отидем да режем наред?

Синът ми наскоро в tik-tok гледа момичета, които са с друга ориентация, някои са транссексуални. Ако ви кажа какви коментари чета: „Изрод долен, ако те срещна ще ти смажа муцуната.“ Как на такъв човек да обясниш, че това е абсолютно нормално? Не е наред държавата ни, мисленето ни, приемането ни. Не мога свободно да изляза и да кажа: „Да, аз съм горда с моята дъщеря!“. Горда съм, че тя е щастлива, постигнала е много в живота за нейните години, какво повече може да иска един родител от това детето му да е щастливо?

Може би, ако се говори повече в обществото и ако в училище се говори съвсем нормално за тези неща, тогава ще има надежда за промяна.

Познавам деца, които имат различна сексуална ориентация, но крият от родителите си. Те си личат, но ги е страх да кажат. Това води до затвореност, страдание, възпиране, стига се дори до опити за самоубийство. Наистина не познавам родител, който да е казал: „Да, моето дете е гей, моята дъщеря е лесбийка.“

Всеки мълчи, от страх, от срам.

Лично аз не съм имала труден период на свикване с мисълта, че дъщеря ми е лесбийка – щом е щастлива, това е достатъчно. Но все пак мисля, че специализираната психологическа помощ може да облекчи много нещата. Ние в България не сме научени да се грижим по този начин за себе си, сега тепърва навлязоха психолози, психотерапевти. Но би било полезно, ако се разпространява повече достоверна, адекватна информация, да е ясно, че има начин да се помогне, и то помощта е в това детето да бъде разбрано, а не лекувано, сякаш има някаква болест.

Трябва да се говори грамотно за действителността, каквато е, да се осъзнава, че това е част от света и децата продължават да бъдат нашите нормални деца –

нито рога им никнат, нито опашки. Ако може да стане този начин, да, психологическата подкрепа би била полезна за много хора, които го преживяват трудно.

Консервативният човек си е консервативен – на него и да му счупиш решетката, той продължава да отхвърля или си гони детето: „Ти не си мой син, не си моя дъщеря.“ Той не търси помощ, той директно отрича нещата, не иска да ги приеме. Тези хора дали искат въобще да им бъде помогнато? Защото когато човек иска да разбере детето си, той ще успее дори сам.

Би било по-леко, ако има група без хей-търи, в която да се говори за тия неща.

Да види всеки, че не е само неговото дете, да се огледат всички аспекти на ситуацията. Това би било много полезно, стига в подобна група да има хора, които искат да разберат нещата, а не да ги отричат. Би било хубаво да помогнеш на някого... на пример, аз бих се радвала да помогна на някого да свикне, да погледне от друг ъгъл, да се зарадва на щастието на детето си.

Моят съвет към такива родители би бил да обичат децата си. Така, както са ги обичали, преди да им споделят.

Аз съм горда, че имам такава дъщеря, която обичам и ме обича. Тя е невероятна, притежава чувство за отговорност, гледа семейство, прави много повече от един средностатистически мъж, получава обич, дава обич, създава и не разваля.

Сега и обществото трябва да приеме, че децата ни са страхотни.

Гей хората не са паднали от небето

Рени

Не губя вяра и надежда, че дори с
такива малки стъпки нещо ще се
промени

Много добре си спомням този разговор. Бяхме в хола, в апартамента в „Младост“. Много точно помня думите на Венета:

„Мамо, искам нещо да ти кажа.“

„Да, слушам те, маменце.“

„Ти знаеш ли, че аз имам малко по-различна сексуална ориентация?“

Спря ми въздухът. Не можех да кажа нищо. Мина време, мина седмица. Една седмица ми трябваше въобще да разбера какво се е случило и какво ми казва детето ми. Отне ми около 2–3 месеца, докато се реша да обсъдим с татко ѝ какво се е случило. Трудно нещо. За мен беше поливане със студена вода, студен душ. Много зле ми подейства.

Венета беше 26-годишна, а аз не бях усетила нищо. Въпреки че държа пулса и следя изкъсо нещата – все пак съм била учителка 11 години. Но останала много изненадана. Моята майка беше жива, но на нея не ѝ казахме. Не знам как би преглътнала подобно нещо жена на тази възраст. А и защо да ѝ го причиняваме?

Съпругът ми само повтаряше: „А, това е някаква инфлуенца, някакъв вирус. Две-три-четири години, ще ѝ мине.“ Защото Венета с едно се захваща, после друго пробва, трето, а ние стоим като странични наблюдатели и гледаме. Той така ми казваше: „Не се притеснявай, ще мине.“

Но на Венета не ѝ мина. Тя е хитруша. Остави ми време да помисля. Научена е как да постъпва и знаеше, че за мен това ще бъде тежко преживяване. Даде ми малко време за размисъл, за да можем след това вече да разговаряме. И като мина това време, казах ѝ какво съм решила – че дори да беше откраднала, пак щях да продължавам да съм ѝ майка. И дори тогава щях да бъда зад гърба ѝ, пак щях да я защита.

Този избор е труген за родителите.

Не казвам, че съм я приветствала. Нямаше: „Браво, много съм доволна!“ Не казвам това. Но това е нейн избор, това е нейният живот. Аз имам своите съмнения, има неща, които ме смущават. Минаха 2–3 месеца, в които много активно започнах да се интересувам и търсех да прочета нещо по темата. Защо така реагирах?

Как си го обяснявам? Аз съм родена през 1950 г., принадлежа към едно поколение, което е расло в друга социална среда. Бях чувала за тези хора с различна сексуална ориентация, оставям настрана подигравателните реплики на улицата, но знам за съществуването им и нищо повече. И сега се оказва, че моето дете е различно. Трябваше да имам повече информация, и то не улична, а от книги, да се поинтересувам медицински как стоят нещата и какво е обяснението, защо и как се стигна дотук.

Първо искам това да кажа – децата не съм ги намерила на улицата. И двете ми деца са родени след много тежки бременности, наистина много тежки. Налагало ми се е да лежа по 7 месеца, при което станах сто килограма. Следваше раждане и после отново влизах в ритъм и във форма. И съм им давала всичко, което сърцето и душата могат да дадат... Децата са отгледани с много любов, бяха много обгрижвани и само аз си знам какво ми е струвало това. Но всяка от дъщерите ми е имала право на избор: „Аз искам това“, „Аз искам там да уча“, „Аз искам еди-какво си“, всичко са получавали. Е, в някакви граници. Но са имали свобода в развитието си. И аз все още не мога да си отговоря на въпроса – сбъркахме ли нещо в тази свобода? За мен удовлетворяващ отговор все още няма.

Венета ми габаше много неща да чета.

Помолих я, защото се надявах, че тя, като един грамотен човек, все пак е чела нещо и е търсила отговори на някои въпроси. Доста книжки прочетох. И сега все още като ми се подаде нещо, аз не отказвам, за мен това е удоволствие.

И какво в крайна сметка? Оказа се, че още от древността, още от преди Христа, е имало такива хора. Големи имена, едни от най-интелигентните хора... Не искам да кажа, че ако си високо интелигентен, трябва да си различно сексуално ориентиран, не, не казвам това, но е имало такива факти. Спомням си преди две години във вилата, където живеем, дъщеря ми направи нещо като парти за около 40 момчета и момичета, които са гей. Просто останах силно впечатлена от тези хора. Това са учени, грамотни, интелигентни деца, които знаят как да се държат и как да общуват. И те дойдоха за половин-един час, а останаха часове. А аз бях впечатлена от тях.

От книгите разбрах, че при мъжете може би има някаква физическа обусловеност за избора, който правят. Но при жените все още нямам отговор на въпроса „как и защо“.

След това вече не съм крила истината за детето си.

Казах на всички – близки, роднини, на никого не съм я спестила. Всеки е достатъчно разумен да си прави изводите. Всеки знае как Венета се е развивала, как е пораснала, всички близки и приятели знаят. И какво сме дали ние за това дете.

Преди време дойде един братовчед при нас, да се видим, да си говорим. Питахме се за нашите деца, за нашите внуци. Стигаме и до Венета и той казва: „А, аз там знам...“, и се опитва да затвори страницата. И тогава му отговорих: „Не. Искам аз да ти кажа как стоят нещата. Не във Фейсбук да четеш за Венета. Искам от моята уста да го чуеш.“

Мога и да имам забележки към Венета, но тя прие като кауза да постигне някаква чуваемост, да се знае за гей хората, да имат права и за нея това е най-важното. Дори с цената да загърби професионалното си израстване. Тя е достатъчно голям и зрял човек и би трябвало сама да може да взема решенията си. Но с детето...

Детето, детето, детето... Когато решаваш да станеш майка, ти вече наполовина ще мислиш за себе си, за своя лична кариера или израстване.

Преди време Венета и другата майка на детето дойдоха при нас, качиха се в моята стая и ми казаха: „Ние сега се събираме и ще живеем като двойка.“ И това е в моята стая, стаята ми е мъничка. И аз им отговорих: „Вижте, деца, седнете да ви кажа нещо. В живота си съм видяла само една двойка – нормални мъж и жена, които след като се разделиха, продължиха да поддържат някакви контакти. Имат две деца и заради децата се чуват и се виждат непрекъснато. Обичате се сега, добре! Но понякога се случва да не попаднеш на точния човек и решаваш, че няма да прекараш живота с него. Ако се случи това, запазете някакви добри отношения помежду си, това ми обещавайте. А иначе ви пожелавам хубав съвместен живот.“

Няколко години по-късно си родиха и дете. Венета в края на четвъртия месец дойде и ми каза, че е бременна. Като разбрах, казах: „Супер“.

Никога не е имало въпроси – ама сега как и защо. В края на бременността отидоха в Англия, за да сключат договор, защото там се сключва договор между двете лесбийки, така че да имат някакви законови взаимоотношения. И Венета роди там. Страдах в началото, защото не ми даваха детето редовно. Но се обичаме много с внучката ми, струва ми се. Естествено, когато беше мъничка, усещаше, че има нещо различно, но още не можеше да го осмисли: „Какво от това, че имам две мами? Това е.“

Помня, че когато се събирахме с някакви приятели, нямаше начин тя да не каже за двете мами. „Аз имам две мами“, това заявяваше веднага. Ако човек е в час – добре, но ако не знае... Съвсем различни, случайни хора, с които се срещаме на улицата, започваха да я питат защо има две майки, къде е баща и сме изпадали няколко пъти в сложни ситуации. Но детето вече е разумен човек, по друг начин подхожда – вече е малко по-премерена, знае, че информацията за двете майки не трябва да се развява като някакъв байрак.

Защото българинът е доста консервативен.

И промените ще отнемат време. Знаеш ли, че едва през 1938 г. в България се постига равноправие между мъжете и жените? И от 1938 г. жената има право да отиде и да гласува. Промените се постигат много бавно, понякога отнемат много време.

Преди години имах колега, който беше гей. Този човек имаше много интересна история – имаше семейство, имаше две големи момичета и нещо в някакъв момент се беше променило. Много готин, имаше си партньор и двамата се събраха. След това заминаха да живеят заедно на друго място: „Гледайте си работата, аз искам каквото ми е останало от живота, да го живея, както искам“. Бяха си намерили начин да си изкарват препитанието в Гърция и се оказа, че там няма значение дали си различен или не.

Страх ме е, че животът на една голяма част от хората ще мине, ще изгори, докато се промени нещо.

Покрай усилията им някой да чуе тези хора. Аз съм реалист и си давам сметка, че това може да се случи с онези, които са на първа линия. Но се надявам, че това е правилният път. Убедена съм, че един ден ще имат резултат. Защото по мое време – това е само преди 20–30 години, изобщо нямаше никаква информация за тези хора. Никой не говореше за тях, освен подигравателно да каже „педераст“, за да бъде унижен някого, за да покажеш отношение то си към него. Дори не познавахме думи като „гей“ или „лесбийка“.

Знаете ли, не искам да мисля за това, но Венета ми е оставила един лист А4, написано на ръка завещание.

Така че, ако нещо се случи с нея, другата майка на детето ѝ да има признати родителски права. Тя много държи на това. Да не решим, че детето ще отиде при сестра ѝ, или ако сме живи – бабата и дядото ще поемем отговорността върху детето. Когато видя този документ, само като докосна това листче – защото на моите години документите са подредени, и стомахът ми се обръща наопаки.

Но не губя вяра и надежда, че с такива малки стъпки нещо ще се промени... Това с щракване на пръстите и две изяви няма да стане. Просто бавно и полека, всеки ден по малко нещо трябва да се прави, да се доказва, че гей хората не са паднали от небето. Трябва да им се даде шанс, защото и те са хора, и те са тук.

Съвсем в личен план си давам сметка за моето семейство, защото когато човек стане на 70 години, той започва много да се връща назад. А моите родители, моите дядо и баба какви бяха и откъде дойдоха? Дойдоха от село. Дядо ми сричаше, беше завършил 4-ти клас. Бабата и тя беше учила до пето или шесто отделение. Тя четеше на глас вестника на двамата. Расли сме заедно три поколения – дядо ми и баба ми, майка ми и баща ми, аз и сестра ми, в една къща. Но като бях мъничка, баба ми ме водеше на улица „Алабин“ 56, за да уча френски език. Тази неuka селянка си даваше сметка какво представлява знанието... Благодарение на това аз имах великолепно произношение, учих френски до пети клас и тогава реших, че музиката надделява, и казах, че искам да свиря на цигулка. Вече беше късно да ставам цигулар на 12 години и на тази възраст да започваш да свириш на струнен инструмент. Но тръгнах на солфеж и това беше друга магия. Това ми даде много. Две и две невинаги е равно на четири. И след това продължих с пеене, с музикално училище, с Консерватория.

Обаче сега си мисля за семейството, от което произхождам. Родителите ми се постаряха да ми дадат някаква основа, за да виждам света малко по-широко от тях самите. И после решенията сами да си ги взимаме. На това съм се стремела да науча деца-

та си. А на родителите, които по някакъв начин загърбват децата си и не им е удобно да споделят истината дори на близките си, ще им кажа: Аз моето дете го обичам. Аз толкова съм страдала за децата си. Аз имам две деца, не двајсет. И няма да позволя и косъмче да падне от главата им. Защо съм полагала грижи, любов, защо сърцето си съм давала, защо не съм си доспивала? Е, как след всичко това, ще си позволя ли да кажа на детето си: „Какво? Ти си лесбийка? Не ме интересува повече!“ Това никога няма да се случи.

Мисията на фондация Сингъл Стен www.singlestep.bg е да подпомага, мотивира и овластява млади ЛГБТИ хора в България. Чрез социалното си предприятие The Steps www.steps.bg ние целим видимост и приемане на ЛГБТИ хората в България, както и устойчивост на дейностите си.

info@singlestep.bg

Група за родители на ЛГБТИ хора, организирана от Сингъл Стив

Стартирахме групата за родители на ЛГБТИ хора след множество заявки от самите родители, достигащи до нас чрез онлайн чата на или сесии с психолози от мрежата ни в България. В безопасна и конфиденциална среда участниците в групата изследват ресурси за справяне с различни предизвикателства и се чувстват подкрепени от други родители, които са се сблъсквали с подобни ситуации. Медиатор на групата е майка на син с различна сексуалност. Нейният положителен опит стои като стабилна основа, върху която се градят положителни нагласи към приемането на ЛГБТИ децата в семейната среда.

В среда на формирано доверие, семействата по-спокойно споделят тревогите си, страховете си, както и положителните си преживявания. Обичта към детето им преминава през разбирането, че трябва да го предпазят от всички трудности, които различната сексуална ориентация или полова идентичност могат евентуално да му донесат. Положителният ефект на групата се случва благодарение на себеразкриване – на емоции и на чувства; преодоляване на изолацията – чрез осъзнаване на членовете, че не са сами, че има и други хора със сходни проблеми, и чрез липса на осъждане.

Подкрепа за родители на ЛГБТИ хора от Фондация Глас

Фондация GLAS работи с родители и роднини на ЛГБТИ хора и провежда неформални групови срещи за взаимопомощ. Целта е чрез споделяне на опит и обсъждане на предизвикателствата да се помогне на близките да се справят с чувствата на объркване, срам, вина, отричане и гняв, когато децата им се разкрият пред тях, и да се уверим, че те няма да попаднат в капана на митовете около сексуалността и половата идентичност. Групите се събират периодично или при необходимост. Фондация GLAS също така предлага и възможност за индивидуални консултации с психотерапевт, които се провеждат в общностния център Rainbow hub в София или онлайн. В центъра е налична и библиотека с литература и други ресурси, които могат да са от полза, а родителите и близките на ЛГБТИ хора могат да намерят отговори на най-често задаваните въпроси и съмнения и онлайн glasfoundation.bg/gaid-za-roditeli

help@glasfoundation.bg

Младежка ЛГБТ организация „Деиствие“ е организация, посветена да допринесе за промяна в живота на ЛГБТИ хората в България чрез законодателна промяна и регулиране на правата на партньорите от един и същи пол и техните семейства, инкриминиране на престъпленията от омраза и правно регулирана процедура за промяна на пола. Визията ни е да постигнем пълно правно признаване и социално включване на ЛГБТИ хората в българското общество, в което те да се чувстват сигурни и признати.

info@deystvie.org
deystvie.org
гр. София, п.к. 258

В подкрепа на хора от ЛГБТИ общността и те- хни близки Младежка ЛГБТ организация „Действие“

- Издава сборници с лични истории за и в подкрепа на хора от ЛГБТИ общността и техни близки;
- Предоставя безплатна правна помощ, представителство и консултации при ЛГБТИ казуси;
- Води стратегически дела и застъпничество с цел постигане на законодателни промени пред българските съдилища, Съда на Европейския съюз и ЕСПЧ;
- Организира специализирани обучения за ЛГБТИ общността и държавните органи по темите, свързани с дискриминация, инциденти и престъпления от омраза по хомофобски и трансфобски подбуди, в това число полиция, администрация, прокуратура, адвокатура;
- Организира и съорганизира публични кампании за застъпничество и публични събития, кръгли маси, конференции, протести и шествия (като София Прайд, София Прайд Филм Фест, Шествие за равнопоставеност, Шествие за правата на жените).